

מצפוקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | תשפ"ה | יום הכיפורים | גיליון 18

"אני לא מתחבר
לאריכות של תפילות
הימים נוראים. מה ה'
מצפה ממני"?

(אריכות תפילות
הימים נוראים, 'צמ'
(33

לאן אנו מתעלים ביום
הכיפורים? וכיצד
העלייה הזו עושה
אחתנו יפים יותר?

(כוונות יום
הכיפורים, 'צמ' 4)

למה ביום הכיפורים
מכים על הלב כל כך
הרבה פעמים?

(להכות על הלב –
להרוג את השטן, 'צמ'
(2

להכות על הלב - להרוג את השטן!

ביום כיפור אנו מכים רבות על הלב, אנו כועסים עליו שהוא עוד עובר וממשיך לצעוק לנו שהוא קיים – גם ללא רצון ה' כביכול. ההבנה שגם את השטן ה' ברא היא זו שהורגת אותו, אז קרימה בואו להרוג איתנו את השטן.

מרגיש את קיומו מהמציאות, ללא כל קשר לקב"ה.

התחושה שאני חי ללא קשר לכך שהקב"ה מחיה אותי, היא המקור לכל החטאים. בתחילה אנו מרגישים את הרצון לחיות חזק מאוד, לאחר מכן בדרך ממילא אנו נמשכים לכל דבר שנותן לנו עוד חיות. אנו מכים על הלב ביום כיפור, כי אנו מבינים שעצם הרצון התקיף של הלב לחיות, הוא הגורם לכל החטאים שלנו.

בדרך כלל כאשר אדם מתוודה על חטא מסוים הוא מפרט את החטא אותו הוא עשה, ביום כיפור אנו מתוודים על כל החטאים. את הווידוי עצמו אנו אומרים על פי סדר הא' ב', כאילו אנו אומרים 'לא משנה באיזה אות החטא שלנו היה אנו מתוודים עליו'. אנו כוללים ביום כיפור את כל החטאים יחד ומכים על הלב ואומרים, תחושת החיות שלנו כנפרדים מה' היא הגורמת, ועליה אנו מתחרטים.

לחיות רק מה'

ביום כיפור אנו מצוויים על שביתה ממלאכה ועל שביתה מאכילה, ולבסוף אנו גם מכים על הלב. בשאר הימים אנו עושים מלאכה כדי להתפרנס - שיהיה לנו אוכל להחיות את נפשנו. לאחר מכן אנו אוכלים את האוכל וכך גופנו מתקיים. ביום הכיפורים על ידי השביתה ממלאכה ומאכילה, אנו מבטאים את הרצון שלנו לחיות אך ורק מהקב"ה ולא מהמציאות החיצונית.

כחלק ממצוות התשובה, ביום הכיפורים אנו מרבים להתוודות – על חטא שחטאנו לפניך וכו'. בעת שאנו מתוודים על חטאינו אנו נוהגים להכות על הלב, כאילו הוא האשם בכל מה שעשינו. אם נשים לב ישנם חטאים רבים שאברים אחרים ממונים עליהם, כמו לשון הרע או עין הרע, מדוע אנו לא מכים על האיברים הרלוונטיים כאשר אנו מתוודים על חטאים אלו?

החלל השמאלי 'אני רוצה לחיות'

כדי להסביר את עניין ההכאה על הלב עלינו להתבונן קצת במבנהו של הלב, לב האדם מחולק לשני חללים, החלל הימני והחלל השמאלי. אל החלל הימני מגיע הדם שכבר עבר בגוף וכעת הוא מרוקן מחמצן, משם הדם עובר לריאות שם הוא מתמלא בחמצן מחדש. הדם המחומצן חוזר מהחלל השמאלי אל החלל הימני של הלב, ומשם הלב מזרים אותו להחיות את כל אברי הגוף. החמצן הוא החיות של האדם, כך שהחלל השמאלי של הלב הוא זה שמחיה את כל גוף האדם.

החלל השמאלי שבלב מבטא את תחושת הקיום או תחושת החיות שיש לאדם. בחלל השמאלי של הלב אנו חשים שיש לנו חיות שלכאורה נובעת מעצמנו, אנו חיים וקיימים בגלל שאנו קיימים. כאשר נחריף את התחושה הזו, נאמר שבחלל השמאלי שבלב האדם מרגיש שהוא חי ורוצה לחיות, גם אם ה' לא רוצה שהוא יחיה. בחלל השמאלי שבלב האדם

קיימים! בלי הקרבה הגדולה לה' והתחושה שהוא מחייה אותנו, לא היינו יכולים לוותר על הרצון שלנו לחיות. דווקא הקרבה הגדולה היא זו שמאפשרת לנו להכות על הלב ולומר לה' שישלח לנו על קיומנו. על זה נאמר 'קראה – שיציל אותנו מתחושת הקיום שלנו, דווקא – בהיותו קרוב'.

קבלת החיות מה'

לאחר שביקשנו סליחה מה' על קיומנו, ה' באמת סולח לנו. כאשר ה' סולח לנו הוא בעצם מגלה הבנה לרצונו של האדם לחיות. ה' רוצה שנחיה, וכך הוא מחיה אותנו כבני אדם שרוצים לחיות. כאשר אנו שמים לב שבאמת ה' רוצה שנחיה, אנו ממתיקים קצת את הרצון העיוור שלנו לחיות. אנו מבינים שאמנם רצון זה אינו טוב, אך גם אותו ה' ברא.

הבנה זו דומה לשעיר המשתלח אותו אנו כביכול נותנים ל'סטרא אחרא', ישנו מקום לרע בעולם ה' רוצה שהוא יהיה קיים. כאשר אנו זורקים את השעיר המשתלח לעזאזל, אנו כאילו אומרים לרע: אתה חושב שהקיום שלך אמיתי ועומד בפני עצמו, מצד האמת אתה לגמרי טועה באמת ה' הוא המקור לקיום שלך, אך יחד עם הקיום שלך הוא גם נותן מקום לטעות שלך.

להרוג את השטן

כתוב שביום הכיפורים אין שטן, כאשר אנו אומרים לשטן שגם הוא נברא של הקב"ה וכל החיות שלו היא מכך שה' רוצה את קיומו, הוא כאילו לא קיים. השטן או היצר הרע הם בעצם תחושת הנפרדות מהקב"ה, הם עצם הטענה שהעולם קיים מצד עצמו. כאשר אנו נוכחים לראות שגם טענה זו נובעת מהרצון של הקב"ה, טענה זו מאבדת את טעמה. ביום כיפור אנו מרגישים שה' בורא גם את

בנוסף על השביתה מאכילה, אנו מכים על הלב אנו כאילו אומרים לו, לא רק ממלאכה ומאכילה אנו רוצים לשבות, אנו כביכול רוצים שגם אתה תפסיק לפעום ולספק חיות נפרדת מהקב"ה. אנו רוצים שרק ה' יחיה אותנו ולא הלב בחלל השמאלי, המרגיש את החיות שלו מעצמו.

כי ביום הזה יכפר עליכם

ביום כיפור אנו שבים על כל העוונות הפרטיים יחד עם ה'חטא' הכללי – עצם הקיום שלנו כנפרדים. בשעת הויודוי כאשר אנו מכים על הלב אנו שמים לב עד כמה אנו רחוקים מהקב"ה – הריחוק בינו אינו נובע רק מחטאינו, הוא נובע מעצם תחושת הקיום שלנו. מדוע דווקא ביום כיפור היום הכי קדוש בשנה בו ה' מוחל על כל עוונותינו, אנו מעצימים את הפער ביננו לבין ה' כך שאנו שמים לב עד כמה אנו רחוקים ממנו?

על עשרת ימי תשובה בכלל ועל יום הכיפורים בפרט נאמר 'קראוהו בהיותו קרוב'. דווקא הקרבה של ה' אלינו והרצון שלו לסלוח לנו, הוא זה שמאפשר לנו לצעוק על ריחוקנו ולהתוודות על עצם קיומנו. כאשר ה' קרוב אלינו ואנו מרגישים שהוא זה שמחיה אותנו, אנו מצליחים לפתע לשים לב לפער הגדול שיש ביננו לבינו. לפתע אנו מרגישים שמצד האמת איננו חיים מצד עצמנו אלא ה' הוא זה שמחיה אותנו, בעצם התפוצצה לנו הקונספציה בפנים. אנו מרגישים לפתע שעד עכשיו חיינו בדמיון, הרגשנו את החיים שלנו בלי להעלות על הדעת שיש בעיה בעצם הקיום שלנו. כעת כאשר אנו מרגישים שה' מחיה אותנו, אנו מבינים עד כמה טעינו.

כעת כאשר ה' קרוב ואנו מרגישים שהוא באמת זה שמחיה אותנו, אנו יכולים לעשות תשובה על כך שאנו נפרדים. דווקא על ידי הקרבה אנו יכולים לשוב על ה-חטא שגורם לכל החטאים - היותנו

כוונות יום הכיפורים

מה התחושה שלנו כאשר אנו מבקשים מה' שירצה בנו? ולאן אנו עולים כדי להיות יפים יותר? ומה הקשר שתמיד נשאר? דרוש ד' בשער הכוונות ליום הכיפורים.

הקדמה

בענין התפילות דיוה"כ.

קודם לכן האר"י דיבר על העינוי, והוא הסביר לגביו דברים מאוד חשובים. העינויים והתפילות שייכים אחד לשני, שניהם קשורים לפה (עיקר העינוי בפה, באכילה ושתייה). האר"י מסביר שם מה הכוונה שלא אוכלים ושותים ביום הכיפורים. הרעיון הוא שאנו לא ניוונים מהחיצוניות אלא מתוכנו, מהפנימיות. גם בגשמיות, כאשר האדם צם הוא מתחיל להיות ניוון מבפנים.

את החלק של העינויים יותר קשה לי לצייר, ואת החלק של התפילות יותר קל לי. לכן נדבר על הדרוש שמדבר על התפילות:

התהליך מראש השנה עד שמיני עצרת בקיצור

הנה למעלה בענין ר"ה ולמטה בענין חג הסוכות נתבאר ענין זה בארוכה, האמנם קיצור הדברים הוא כי בר"ה ועד יוה"כ הוא

בחי' שמאלו תחת לראשי, וממוצאי יוה"כ עד ח' חג עצרת הוא וימינו תחבקני, ובח' עצרת הוא הזווג, כי בט' ימי תשובה נשלמה הנסירה כמו שנת"ל בדרוש כל האוכל ושותה בט' כו' בענין דרוש הנסירה, כי בערב יוה"כ ננסר הוד ויסוד ומלכות דנוק' ובעת הנסירה ניתנין כל הדינין שבאחורי ז"א בנוק', ואח"כ שמאלו דז"א מחבקה למתק דיני האחוריים אשר בה כי אין הדינין נמתקין אלא ע"י מקורם ושרשם.

ניתן לדמות את התהליך שמתואר פה לבחור ובחורה שנפגשים כדי להתחתן. בחודש אלול מתרחש המפגש עצמו. בראש השנה שניהם כבר מחליטים שהם רוצים להתחתן, הם 'הולכים על זה' בראש שלהם, אבל זה עדיין לא יורד למציאות. כדי שהחלטה בראש תרד למציאות, נדרשים כמה שלבים. הם עוד לא יודעים איך להגיד אחד לשני שהם רוצים להתחתן, ובמידה מסוימת הם גם לא

היא עולה לאימא עילאה, כביכול לא אכפת לה בכלל מז"א. דומה למה שכתוב בתורה על רבקה אימנו שכאשר הייתה אמורה להתחתן היא רצה לאמא שלה. יש גם הלכה דומה, שכתוב שברגל הראשון אחרי החתונה הולכים לצד של האשה, כי היא "רדופה" (בלשון הגמ') ללכת לבית הוריה

להתעטר ולהתקשט שם בקישוטין כנודע, ואז לוקחת הה"ג מנצפ"ך מן אימא עצמה שלא ע"י ז"א ולוקחת ע"י ה' עינויים הנז' מאכילה ושתיה כו' וע"י ה' קולות דה' תפלות דיוה"כ כנ"ל באורך

הה' גבורות מנצפ"ך הם היכולת לתת ביטוי למה שתקוע לך בגרון. יש משהו שתקוע לך בגרון, ואתה רוצה להוציא אותו החוצה. כאשר אני רוצה לדבר, קודם כל הדיבור מגיע ללב, ומשם הבל הלב עולה לחיך (ה' מנצפ"ך וה' מוצאות הפה מקבילים אחד לשני¹). בהמשך האר"י יראה כיצד חמשת העינויים וחמש התפילות מקבילים למנצפ"ך, כי עניינם הוא שאני רוצה שיהיו לי כלים לבטא החוצה את מה שיש לי בפנים.

בראש השנה לא היו לי כלים לבטא, ולכן במקום לדבר יצא לי הקול לגמרי כמו שהוא בפנים החוצה (קול השופר). אלו הכוונות של ר"ה. אך כדי שהצעקה הפשוטה והכללית תהפוך למשהו של דיבור, למשהו שמתחלק לחלקים, הבל שנחלק לה' מוצאות – נדרשים ה' העינויים וה' התפילות. כך

יודעים איך 'לאכול את זה' בתוכם. כעת הם צריכים לדון אחד עם השני על חתונה, כדי ליצור קשר מציאותי. ה'דיון' ביניהם כיצד לקחת את החתונה 'למעשה' – הוא הנסירה המתוארת פה.

הדיון ביניהם הינו 'מלחיץ' מטבעו, אך האישה היא זו המתוארת בדברי האר"י כמלאה ב'דינים', כי בשבילה החתונה 'קיומית' יותר, ואת השאלה האם הולכת להיות פה חתונה או לא היא רואה כגורלית. זאת בניגוד לאיש ששרוי בנינוחות יותר ביחס לכל המהלך.

תפקידו של האיש בשלב זה הוא לחבק 'חיבוק שמאל', כלומר לתת מקום ללחץ, ואפילו לשמוח בו, לראות אותו כשלב בריא בקשר ביניהם ההולך ונבנה. אם כאשר האיש יראה שאצל האישה יש סימני שאלה וצורך ב'דיון' על הדברים, הוא מיד ישדר שאין לו סבלנות לכך והוא מתכוון 'לחתוך' – הדינים יהיו תקיפים מאוד; אך כאשר האיש מרגיע, ומשדר שהוא מעוניין לדון על כך בנחת – הדינים נמתקים.

הביטוי לחיבוק של ה' ביחס ליום הכיפורים מתגלה במצווה לאכול הרבה בערב יום הכיפורים. בכך ה' אומר לנו – 'תשמחו מכך שאתם בלחץ'.

להוריד את קול השופר לפרטים

כעת האר"י מתחיל להסביר מה הדבר המיוחד שקורה ביום הכיפורים:

והנה ביוה"כ צריכה נוקבא
[זו"ן דנקודה חמישית] דז"א
אחר שכבר נגמר נסירת'
לעלות עד אימא עילאה

¹ הערת העורך: בכוונות השופר הוסבר קצת הקשר ביניהם (נדפס בעלון של ראש השנה, בעמ' 24 הערה 12).

אני רוצה שיהיו לך חמישה עיניים שייצרו חמש תפילות'.

סדר העליות בתפילות

עכשיו הוא ידבר על החמש תפילות:

ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל כי לכן נקרא כפור שהם אותיות כ"ו פ"ר, כי הז"א הוא שם הו"יה שהוא בגי' כ"ו ונוק' לוקחת ה' גבורות מנצפ"ך העולים בגי' פ"ר ונמצא כי הארה שמקבלים זו"ן ביום כפור הוא כ"ו פ"ר. כי הנה כו' הנזכר במלואו הוא כ"פ ו"ו והוא בגי' יב"ק, ופ"ר הוא בגי' מנצפ"ך. והענין הוא כי כל בחי' אלו מקבלת עתה ביום זה מלכות נוק' דז"א מאמא עילאה עצמה שלא ע"י ז"א בעלה.

פה הוא מאוד מקצר, במקום אחר הוא מאריך בעניין. לא נעסוק בזה כרגע.

והיותו נקרא יוה"כ בלשון רבים הוא הענין רחל נוק' דז"א העולה ביום זה עד אימא עילאה עצמה כנזכר, ומתחברת שתיהן, והנה אעפ"י שה' מיני גבורות מנצפ"ך שלוקח' מאימ' עילאה אינו רק אחר תפלת הנעילה בסוד החתימה כמ"ש, עכ"ז [מתחילת יוה"כ] מתחלת הנוק'

אתה יכול כבר איכשהו לתקשר, ולא רק שקיים משהו עוצמתי כזה.

היכולת לחלק את הצעקה הפשוטה לחלקים מבטאת גם משהו פנימי יותר. במובן מסוים הקול החזק והעוצמתי הוא משהו חיצוני, והפנימיות היא שאני מצליח לחלק אותו. כך מופיע במאמרים של אדמו"ר הזקן, שהוא מסביר שראש השנה ויום כיפור ביחס לחגים זה הראש, וההבדל ביניהם הוא כמו ההבדל בין חיצוניות לפנימיות. אדמו"ר הזקן מסביר שם שראש השנה הוא הגלגלתא (עצם הגולגולת), העוצמה של החיות כפי שהיא פשוטה, שגם יוצאת דרך העצם של השופר, והפנימיות היא המח.

חמשת העיניים – שהדיבור יביע את עצמי

לשם מה נצרכים הה' עיניים בנוסף לה' התפילות? האר"י מסביר שזה כמו שאני מדבר ומדבר, וכל מה שאני מדבר הוא בעצם כלום, כי אני לא מצליח לבטא את עצמי בדיבור הזה. נניח בקשר בין איש ואישה – אם בחרו ובחורה נפגשים ומדברים הרבה אחד עם השני כמו איזה שני חברים שמדברים אבל בלי מגמה של חתונה – זה שום דבר, כל הדיבורים כלום. אותו דבר גם אם אני מתפלל, אומר מלא תפילות, אבל זה לא מביע אותי. כדי שהדיבור שלי יהיה שווה משהו, אני צריך גם לדעת להפסיק לדבר. העיניו בא להגיד לאדם – אל תעבור עם הפה שלך עכשיו, סתום. תדבר, אבל מבפנים! אם אין לך חמישה עיניים, אתה אוכל ושותה, ומדבר עם ה' תוך כדי זה – אני רואה את הדיבורים כחיצוניים, כלא מבטאים אותך. אם אין עיניו, אז יש מציאות, ואתה מדבר עליה. אך כאשר יש עיניו, אתה מפסיק את העיסוק במציאות, והולך לדבר על עצמך. ה' אומר: 'אני רוצה שתביע את עצמך, ולכן

חזרת שחרית	עד דעת דבינה
לחש של מוסף	עד חו"ב דאי
חזרת מוסף	עד כתר דבינה

ואמנם ז"א עדיין הוא למטה
במקומו ולא עלה שום
עליה,

יוצא פה משהו מפתיע: ז"א נמצא למטה, והנוק'
עלתה למעלה מעלה עד כתר דבינה. אם כן לכאורה
לאיפה היא הגיעה? למקום הכי גבוה אצל אמא
שלה. היא לא סתם עולה לאמא שלה, היא בהתחלה
עלתה לחלק התחתון, עד שבסוף היא הגיעה הכי
למעלה.

אבל הוא מזדווג בתפלות
הנו' עם לאה נוקב' עילאה
שלו.

הוא לא עם רחל, הוא עם לאה. עוד מעט נצטרך
להסביר מה הכוונה.

והטעם הוא כי כל תפלות
יוה"כ הוא לצורך בנין רחל
נוק' דז"א העיקרית כדי
שתתעטר ותתקשט ע"י
אימא עילאה כנו', ולכן
היא העולה בתחילה עד
כתר דאימא והוא נשאר
למטה ואינו עולה עד תפלת
המנחה.

מה יוצא? שבתפילה אין בכלל יחוד אצל רחל, רק
בין ז"א ללאה. אך היחוד בין ז"א ללאה אינו העיקר,
אלא העיקר הוא מה שקורה עם רחל שאין בה יחוד.
אז צריך להבין מה קורה פה.

ואז בתפלת המנחה עולים
ז"א ולאה עד ראש התבונ',

לעלות עלייה אחר עלייה,
ותכלית כוונתה הוא לקחת
הה"ג מנצפ"ך מאימא,
ואמנם מדריגת עלייתה הם
כסדר ה' תפלות של יוה"כ.

פה רואים משהו מאוד חשוב בדרושים של האר"י,
ואצל אדמו"ר הזקן רואים זאת מאוד חזק,
שבתחילת היום כבר רואים מה יהיה בסוף היום.
אצל מקובלים זה נראה מאוד חתוך, כל חלק ביום
מה עניינו, אבל באמת כבר בהתחלה הנוק' רואה
מה היא רוצה. גם בכוונות של קבלת שבת כבר יש
את הכוונות של שחרית ומוסף וסעודה שלישית,
עוד לפני שנכנסת שבת.

זהו ביאורם: הנה בליל
יוה"כ עולה רחל נוק'
תחתו' דז"א עד ראש
התבונה שהיא נוקבא
תחתונ' דאבא, ואח"כ
בתפלת ערבית אנו מעלים
אותה ע"י תפילתינו עד
בחינת המל' של בינה
עילא' שהיא נוקב' עילא'
דאבא כנודע, ובתפי'
שחרית אנו מעלים אותה
עד חג"ת דבינה בחזה שלה,
ובחזרת התפילה אנו
מעלים אות' עד דעת
דבינה, ובתפלת מוסף אנו
מעלים אותה עד חו"ב דאי',
ובחזר' עד כתר דבינה.

סדר עליות רחל מהלילה עד חזרת מוסף:

ליל יו"כ	עד נוק' תחתונה דאבא
ע"י תפלת ערבית	עד נוק' עילא' דאבא
לחש של שחרית	עד חג"ת דבינה

מה המבנה הכללי? המבנה הכללי הוא שיש יחוד ז"א ולאח בנפרד, ויש עליה של רחל. כל זה קורה עד סוף מוסף. במנחה ז"א עולה, ומגיע בנעילה לאיפה שרחל נמצאת. בחזרת נעילה הם עולים יחד עם אימא עילאה לדיקנא דא"א.

הסבר דברי האר"י

עכשיו ננסה להסביר מה עולה פה:

בקשת סליחה – הרצון שה' יהיה מבסוט ממני

ביום הכיפורים אנו מבקשים סליחה. מה הכוונה שמבקשים סליחה? הכוונה שהמפגש בינינו לבין ה' קיומי. בסליחה אנחנו צריכים להביע את המקום הכי בסיסי שיש לנו בנפש, וממילא את המקום הכי תלתי שיש לנו בנפש. ברגע שאנחנו מביעים את המקום הזה התלתי והקיומי, אנחנו צריכים להגיד לקב"ה את הדבר הכי רגיש שיש. מה הדבר הכי רגיש שיש שאנחנו רוצים להגיד לקב"ה? שאנחנו רוצים שאנחנו נוכל להגיד לו שאנחנו צריכים אותו.

נגיד זאת בפשטות: כאשר אני מבקש סליחה ביום כיפור, בעצם התחושה הכי בסיסית היא שאני רוצה שהקב"ה יהיה מבסוט ממני. אפשר להגיד שאני רוצה שה' לא יעניש אותי, אך זה בחיצוניות; בפנימיות אני רוצה שלה' יהיה נחת ממני. איפה בעבודת יום הכיפורים זה בא לידי ביטוי? בעבודת הקטורת. "נחת רוח לפני", "ריח ניחוח", שאני רוצה שלקב"ה יהיה נחת ממני². זה הדבר שאני לחוץ עליו. רוב השנה אני אמנם די מיואש מכך, אבל ביום כיפור אני שם את זה על השולחן. וממילא מה יוצא? שאני רוצה שהקב"ה יהיה בשבילי.

ובחזרה עולים עד החזה דבינה עליונה, ובתפלת הנעיל' עולים עד ראש הבינה, לפי שאינו כמו רחל שעלת' תחיל' בדעת הבינה כו' אבל ז"א לעולם עול' כשיעור מדתו ושיעור קומ' שלו.

סדר עליות ז"א ולאח ממנחה עד תפלת לחש של נעילה:

לחש של מנחה	עד ראש התבונה
חזרת מנחה	עד החזה העליונה
לחש של נעילה	עד ראש הבינה

ועתה כבר ז"א ולאח ורחל שלשתם שויים כי עלו עד הכתר דבינה.

ז"א ולאח עולים יותר מהר, ובנעילה כולם בכתר דבינה.

ובחזרת הנעילה עולים שלשתם ז"א ורחל ולאח עם אימא עילאה בדיקנא דא"א.

ז"ס מה שנהגו לומר אחר תפלת הנעילה ז"פ ה' הוא האלקים, והש"ץ אומר פ"א, והקהל עונים אחריו וכן עד ז"פ, ואע"פ שאנו כופלים בכל פעם ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים לפ"א תחשב כמ"ש.

² עיין על כך בהרחבה במאמר על סדר העבודה.

כזו בכלל, שאני מצפה שה' יהיה מבסוט דווקא ממני היא מוזרה.

לכן בקשת הסליחה שלי היא לא רק על כך שלא הייתי בסדר ולכן אני לא ראוי, אלא היא בכלל על כך שאני מצפה ממך שאתה תהיה מבסוט מהקשר איתי. על כך שאני מצפה שאתה תיהנה, תשב מבסוט, ותגיד וואי...

"וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם",
אנו אומרים ביום כיפור שאנו רוצים שה' יחון אותנו, שנמצא חן בעיניו. זה משהו שמאוד יקר לנו וחשוב לנו, ואת הדבר הזה אנו מבטאים על ידי סליחה, כי אנו מבקשים מה' – 'תסלח לנו על כך שאנו בכלל מבקשים דבר כזה'.

זו הדרך שלנו לבטא בקשה כל כך מוזרה. יש לנו בקשה מוזרה, והדרך היא על ידי הסליחה. זו סליחה שהיא גם על חטאים, והיא גם על עצם הבקשה הנועזת שלנו³.

משמעות החתימה

כאשר אני מסתכל בצורה כזו, אין פה יחוד אלא בקשת סליחה לקראת יחוד. מתי יהיה היחוד? בשמחת תורה. מה קורה פה בעיקר? שאני עוד יותר ועוד יותר מכין את עצמי להיות כלי טוב לקשר. כאשר אני מבקש את הסליחה הזו אני מכין את עצמי חזק להיות כלי ראוי וטוב להכיל בתוכו את הקשר עם ה'. לכלי הזה האר"י קורא ה' גבורות מנצפ"ך שבנות את ה' גבורות של הנוקבא, שזו החתימה. החתימה היינו השיסוד של הנוקבא יהיה חתום, כלומר שהנוק' תהיה כולה רק כלפי הקב"ה

ברא אותנו ככה? זה רק אומר שאנחנו מתאימים מאוד ליום כיפור! אתה אומר זאת כקושיא, אך אני אומר זאת כהוכחה – ה' ברא אותנו כך שיהיה לנו יום כיפור! הכי מתבקש שיהיה יום כיפור בו אני יוכל לבטא את האישיות שלי.

שה' מבסוט ממני הכוונה שכאשר הוא ייזכר כי הוא יגיד: "וואי, איזה ריח טוב" ... בראש השנה אני רוצה שיהיה לו זיכרון טוב ממני, וביום כיפור אני רוצה שתהיה לו נחת ממני, שאהיה בשבילו משהו שהוא רוצה לשהות בתוכו. במילים אחרות: שהקשר איתי לא יהיה משהו ש'דוחה' אותו. כש'כיף' לו הקשר איתי, זה נקרא נחת. נחת מלשון לנחות – הוא נהנה לשרות בתוך הקשר הזה. זוהי פסגת חיי, אין בשבילי משהו יותר גדול מזה.

למה יום כיפור הוא היום הכי חשוב בשנה? למה הוא "יומא"? אפילו פושעי ישראל אוהבים את היום הזה, זה מדבר אליהם. אפילו 'חטאנו' או 'פשענו' אולי לא מדבר אליהם, אבל הוא מבסוט ממני? זה העיקר. זה נקרא "כיפור" (בעגה הרחובית), "כיפור אני צם". יש בכך אמירה, שה' יסדר עם כל השטויות שלי, אבל במוצאי יום כיפור אני ישמע תקיעת שופר. התפיסה הזו הרחבה בציבור היא משהו אמיתי – זה יום כיפור. שהקב"ה בא ואומר שבא לו שיהיה קשר, ואנחנו באים ואומרים לו שמאוד חשוב לנו שהוא יהיה מבסוט מאיתנו. עשינו ככה או ככה – העיקר שתהיה מבסוט מאיתנו. זה הכוונה שאנו רוצים שה' ירצה להשרות שכינתו.

עד לכאן תיארונו בצורה מאוד כללית ורחוקה את הרצון שה' יהיה מבסוט, אבל כאשר אני חושב – איזו מין עבודה זו שאני רוצה שה' יהיה מבסוט? הרי לכאורה זה מגוחך, במיוחד לאור כל מה שעשיתי. מצד המעשים הלא טובים שלי, לא ברור למה ה' כל כך אמור להיות מבסוט ממני. אבל עוד יותר מזה, עצם העובדה שאני בא באיזו מין ציפייה

³ [שאלה: ה' ברא אותנו ככה, אז למה עלינו לבקש על כך סליחה?] תשובה: אצל כל איש ואישה שמתחננים, היא יודעת שיש דבר כזה איש, והוא יודע שיש דבר כזה אישה, ובכל זאת הם עובדים כאילו יש דבר כזה איש ויש דבר כזה אישה. מה הבעיה בכך שה'

בלי יניקה לחיצונים, שתהיה כולה רוצה רק את ה'. זו המשמעות של החתימה, ולשם אנו רוצים להגיע.

כדי להגיע לחתימה הזו הנוק' צריכה להיות כולה כלי שמור לקב"ה, שה' יתבטא דרכה ולא דבר אחר, ולשם כך היא צריכה לשים לב שהיא לא רוצה שום דבר אלא רק את הדבר הזה. והיא רוצה זאת באופן כזה, שמצד אחד היא מאוד רוצה את זה, ומצד שני היא רוצה שבאמת תהיה לו נחת רוח, ולא יהיה לו עוד יותר מעצבן שהיא עסוקה רק בעצמה (בכך שהיא רוצה שתהיה לו ממנה נחת רוח).

רחל עולה לאמא

למקום שבו היא רוצה שתהיה לו נחת רוח ממנה ממש האר"י קורא רחל. רחל אומרת: 'תתחבר אלי ממש'. והמקום שהיא רוצה לא להיות כמו 'אביון' שלא מעניין אותו הנותן אלא רק הוא בעצמו, זה מה שהיא עולה לאמא. מה שרחל עולה לאמא זה מה שהיא אומרת: 'אני רוצה בסוף שיהיה לך נחת רוח מזה שאתה תשרה בתוכי ממש (רחל), אבל אני לא רוצה להיות אחת כזו שבעיקר משתמשת בך וסוחבת אותך ורוצה שאתה תהיה כל כולך רק זה שעושה לי נחת רוח, אלא שתהיה מי שאתה'. זו המשמעות של העלייה לאימא.

לעלות לאמא הכוונה שזה שיש את ז"א שרוצה אותה, ויש אותה שרוצה שהוא ירצה אותה – כל הקשר הזה נולד מאיזה מקום. האמא היא של שניהם באופן פשוט.

נסביר: מה שהנוק' רוצה שיהיה לז"א נחת רוח ממנה – זה לא בסדר, אבל זה מה שהיא. המלכות נקראת 'אני', שיהיה איזה אני שרוצה שלה יהיה נחת רוח ממנו – זה מאוד למטה, וזה נקרא רחל.

אותה רחל לא אגואיסטית רק כשהיא אוכלת ושותה, אלא היא אגואיסטית גם בכך שהיא רוצה את הקב"ה. כעת היא מרגישה שאי אפשר כך לרצות את הקב"ה, לכן היא עולה לאמא, למקום שהוליד את מה שה' רוצה אותנו ואנחנו רוצים אותו – ואז זה בסדר.

הרי מה שהוא רוצה אותי זה בוודאי בסדר, אין לי תלונות על זה; רק מה שאני רוצה שהוא ירצה אותי זו בעיה. איך אני פותר את הבעיה? נגיד את זה בעולם: איש ואשה מתחתנים, האיש רוצה את האישה והאישה רוצה את האיש. מה קורה פה? שניהם אגואיסטים. כעת הם מרגישים רע. מה הם עושים כדי לא להרגיש רע? הם באים ואומרים: הקב"ה רוצה שנתחתן. איך עושים זאת בחתונה? שמים חופה על החתן והכלה, ובכך מבטאים שיש איזה רצון כללי מאוד חזק שהוא ירצה אותה והיא תרצה אותו מאוד. כאשר שמים עליהם חופה, בעצם אומרים: אנחנו לא נכנסים לרצון שלו אותה שהוא אגואיסטי ולא לרצון שלה שהוא ירצה אותה מאוד שהוא ממש אגואיסטי, אלא אנו אומרים שבסך הכל מאוד נחמד שיש פה זוג. איזה זוג נחמד!...

אם לא היה חופה – זה נקרא זוועה, כפשוטו. המילה זוועה לא מתארת את גודל הזוועה... הנוק' עולה לאמא שהיא כמו חופה על נוק' וז"א, ואז הכל נהיה עדין, הנוק' שם מתקשטת ומתבסמת. קודם כל רק הנוק' בחופה, זו ההינומא. לאחר מכן ז"א מגיע לחופה, ואז שניהם בחופה. כי עכשיו כאשר ז"א מסתכל עליה הוא רואה אותה הרבה יותר יפה, היא פתאום נראית יותר נחמדה ממה שהיא הייתה קודם.⁴

⁴ והארכנו על כך בשיעורים על מאמר "כי על כל כבוד חופה".

שז"א ולאה מתחברים. הכוונה בזה היא שבסוף יש לי ציור שיש אותך ויש אותי ואנו רוצים להיות קשורים. יש איזה ציור שנמצא פה ברקע. וגם כאשר אני רוצה לטפל במקום שאני לחוץ שהקשר בינינו יהיה כל כך חזק עד כדי שהוא יהיה אינטרס שלך – אני לא מאבד איתך קשר תוך כדי, כי בסוף יש ז"א ויש לאה. 'לאה' הכוונה לחשוב תוך כדי התחושה הקשה הזו, שבסופו של דבר אני מאוד רוצה את הקשר הזה. אין קשר עכשיו, מרוב שאני עסוק בלחץ שלי, אני לא מתקשר. אבל רק ה'רחל' שבי לא מתקשרת, וה'לאה' שבי כן מתקשרת. תמיד קיים פה ציור של קשר.

האר"י אומר שביום כיפור אני רוצה למצוא חן בעיני ה', ולא להיות מגעיל. זה משהו פשוט, אלא שהאר"י מסביר זאת מאוד יפה.

תוך כדי שאנו באים ואומרים לה' שאנו רוצים שיהיה אינטרס שלו ממש ליהנות מאיתנו – אנו מבינים שזה מגעיל. מצד אחד אנחנו מאוד מגעילים שזה מה שאנו רוצים, אבל מצד שני זה מה שאנו רוצים. אנו מנסים להתמודד עם הגועל של עצמנו, ואנו עולים לאימא, מתקשטים ומתבסמים.

ז"א ולאה מתחברים

כל זה קורה תוך כדי שיש לנו סוג של תקשורת איתו. מהי התקשורת שיש לנו איתו? לכך הוא קורא

סדר העבודה

ביאורים פנימיים על סדר העבודה של הכהן הגדול ביום הכיפורים

הכפרת", הענן הוא התגשמות כביכול של הקב"ה וירידה שלו לתוך העולם (אחרי שהוא היה רק האויר של התקיעות שופר, כאן הוא כבר מתגשם').

בעניין הזה היה ויכוח בין הצדוקים לפרושים, הצדוקים הבינו שצריך לשים את הקטרת על הגחלים ולעשות את העשן עוד לפני שנכנסים לקה"ק, וחז"ל דרשו שרק אחרי שהוא נכנס לקה"ק הוא שם את הקטרת על הגחלים ומעלה את העשן (וימא ט:). ונראה שהעניין הזה קשור למחלוקת הכללית שבין הצדוקים לפרושים, הצדוקים מבינים שהתגלות השכינה לא יכולה להיות בצורה פשוטה בעוה"ז אלא זה או אנחנו או השכינה, כל המציאות שלנו היא טשטוש של גילוי השכינה לכן צריך שתהיה כמה שפחות התערבות שלנו וכמה שיותר להיצמד לפשט הכתובים. לכן כדי שה' יראה על הכפרת צריך לעשות קודם כל ענן שיטשטש ויסתיר את המציאות הפשוטה. אך חז"ל מבינים שמה שאנחנו לא רואים את ה' בלי ענן זה לא בגלל שהמציאות שלו סותרת את העולם אלא להיפך, הקב"ה הוא כ"כ 'שקוף' לכן לא רואים אותו, הוא אינסופי ולכן הוא לא מתגלה בשום דבר מסוים ומוגבל, וכל התורה ככלל והתורה שבע"פ בפרט באה להגשים אותו בצורה מוגבלת בתוך המציאות.¹

אחרי מות שני בני אהרן... כי בענן אראה על הכפרת

כשהתורה מתארת את סדר עבודת הכהן הגדול ביוה"כ היא מתחילה כך (תחילת פרשת אחרי מות, ויקרא יז):

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה' וַיָּמָתוּ. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיד וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכֹת אֶל פְּנֵי הַכַּפֶּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְּעֶנָן אֶרְאֶה עַל הַכַּפֶּרֶת.

"שני בני אהרן" נדב ואביהוא מתו "בהקריבם אש זרה לפני הוי'", הם רצו שה' יתגלה באש². אש היינו שהלמטה מתכלה ורוצה לעלות לשרשו למעלה (תניא פרק יט ועוד), וכמבואר בכ"מ שהם היו בחינת רצוא בלי שוב (ראה באריכות בד"ה אחרי מות תרמ"ט, תשכ"ב ועוד). אך התיקון של זה הוא בדיוק להיפך, כל העבודה של יוה"כ היא להוריד את ה' למטה, שיתגלה גם במקומות הכי נמוכים, במקום החטאים והקליפות. "כי בענן אראה על

¹ מבואר בכ"מ בחסידות (ראה לדוגמא ד"ה בסוכות תשבו תשל"ג) שהסכך של הסוכה נעשה גם ממאה הקולות של השופר וגם מענן הקטרת.

² העניין הזה מתאים לכך שר' עקיבא, אבי התושבע"פ (עיין לדוגמא בתורה אור וישלח "דה וישלח יעקב" פרק ח', ובארנו באריכות במ"א), נפטר ביוה"כ (סדר הברורות ח"ב בערכו אות י') (ומתאים גם למה

³ קשור לכך שבפשט הפסוקים לכאורה החטא שלהם היה שהם הקטירו קטרת "אשר לא ציווה אותם" במזבח הפנימי, שנאמר עליו (שמות ל, ט) "לא תִעָלוּ עֲלָיו קֹטְרֹת יָרֵחַ וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶף לֹא תִסְכוּ עָלָיו", ודו"ק.

בגדי בד

בשער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש ג' בעניין הקטרת כתוב כך:

“בד בבד יהיה” זה יובן במ”ש אצלינו בענין בגדי הבד אשר לכהנים, כי בד באתב”ש הוא ש”ק כי הש”ק שהם הקלי’ הם מתלבנים ונעשים בגדי בד לבנים, וגם בד הוא פשתן אשר גם חלקו של קין מצד ס”א כנודע.

בפסוק (בראשית ד, ג) כתוב “וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַהויה” וחז”ל מפרשים (תרגום יונתן ותנחומא, הובא ברש”י שם) שהוא הביא פשתן. למה הוא הביא דווקא פשתן? חז”ל הבינו שהפשתן מתייש את כח האדמה לשש שנים ולכן שדה שזרעו אותה פשתן צריכה לנוח שש שנים לפני שזורעים בה משהו אחר^א. א”כ להקריב פשתן זה בעצם לבוא ולהגיד “התאמצתי הרבה וסחטתי את עצמי בשביל לעבוד אותך ואתה לא יכול להתעלם מזה”. לעומת

(א, כח) “קַמְרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה כְּעֵנָן פְּיוֹם הַגָּשָׁם כֵּן מְרָאָה הַגִּיָּה סָבִיב הוּא מְרָאָה דְּמִוּת קְבוֹד הַיְיָ וְאֶצְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר”.^ב לכן המשנה בב”מ (קט). “המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן... קיבלה הימנו ל’ שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן”, וכמו שפירש רש”י שם.

כתוב בחסידות שבעולם הבא לא כ”כ נראה שהתאמצת. וכשהקב”ה נותן שכר בגן עדן אני רואה כמה הקב”ה צריך להתאמץ כביכול כדי לייחס חשיבות למה שעשיתי. וביהיננו אני רוצה להגיד לקב”ה שבגלל שהתאמצתי הוא אמור להיות בקשר איתי. להגיד שאני רוצה שכר זה בעצם להגיד שאני מרגיש שהוא חייב לי, אני רוצה להגיד שאם אלך לבי”ד ואתבע אותו הוא יהיה חייב, בעולם הבא מרגישים חזק את הבדיחה שבזה, ולמרות הבדיחה האדם לא מפסיק לתבוע. על זה כתוב “עו פנים (שתובע את השכר) לגיהינום, וברושת פנים (שמבין

מה שהקב”ה מתראה בענן נראה שזה בשילוב האש שהיתה שם, שכשהאור של האש משתלב ביחד עם הענן אז נראה כמיץ קשת בענן, וזה נקרא “כבוד ה” בכל מקום בפסוקים”.

קרבנות היום בכללי

בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר
בֶּן בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה:
כֹּתֶנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנָסֵי בַד
יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבֹאֲבָנָט בַּד יַחְגֹּר
וּבְמַצְנֶפֶת בַּד יַצְנֶה בְּגָדֵי קֹדֶשׁ הֵם
וְרֹחֵץ בְּמִים אֶת בְּשָׂרוֹ וְלִבְשָׁם:
וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי
שְׁעִירֵי עִזִּים לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד
לְעֹלָה:

שאמרנו שיוה”כ הוא התיקון של הרצוא של בני אהרון, כמבואר בכ”מ שעבודת ר’ עקיבא היא רצוא ושוב בתיקון, עיין בתורה אור שם). כשר’ עקיבא הסתלק הוא אמר (ברכות סא): “כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ‘בכל נפשך’ אפי’ נווטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?!” וממש אותה לשון מצינו בברייתא ביומא (יט:): לגבי “מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחורץ והכניס, ביציאתו היה שמוח שמתה גדולה...” שאמר “כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה כי בענן אראה על הכפרת אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו עכשיו שבא לידי לא אקיימנו?!” וגם הוא נפטר ביוה”כ או כמה ימים אחרי (תלוי בדיעות שם בגמרא).

כך נראה בפרשת שופטים (שמות כד, טו-יז) “וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַהָר וַיִּכַּס הָעֲנָן אֶת הָהָר: וַיִּשְׁלַח קְבוֹד ה’ עַל הַר סִינַי וַיִּכַּסְהוּ הָעֲנָן וַיִּשָׁטְט יְמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן: וּמְרָאָה קְבוֹד ה’ פָּאֵשׁ אֶקְלֵת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל”, ומפורש יותר ביחזקאל

זאת כשהבל עובד את ה' הוא לא לוקח את זה קשה לכן הוא מקריב בהמות שנותנות את עצמם בקלות (כמש"כ (ישעיה נג, ו) "וְכָרַח לִפְנֵי גְזֵיָהּ נְאֻמָּה וְלֹא יִפְתָּח פִּיִּי"). זה ההבדל בין קין הבל, קין חושב שהמציאות היא קניין חשוב וממילא קשה לוותר עליה, והבל חושב שהמציאות היא רק הבל^א.

אז אומר האר"י שבגדי הבר של הכהנים זה בעצם לקחת את בגדי הפשתן שהם שק ולהפוך אותם לבגדי לבן (הצבע הטבעי של הפשתן הוא חום ומזככים ומלבנים אותו). לפי זה הסוד של בגדי כהונה הוא שעיקר העבודה של הכהנים זה לקחת את המאמץ של האנשים ולהגיד "תתן את זה ככה לקב"ה בהתנדבות, למה אתה לוקח את זה קשה?". יש אנשים כמו קרח שכל העניין שלו זה שאנחנו עובדים קשה ורוצים להרגיש שבאמת עבדנו, אם אתה עובד ואומר שתתן את זה בקלות לקב"ה אז יוצא שאין באמת אדם פה, אין באמת בחירה, לכן קרח חולק על הכהונה. עיקר התיקון של הכהונה, של אהרון הכהן, שגם את כל המאמץ והעבודה שלו וגם את זה שזה בקבלת עול עצומה לאחיו הקטן, הכל הכל זה בקלות אצלו (ועל כן בבגדי כהונה הותר שעטנז). לפי זה אומר שם האר"י שהקטורת גם דומה למה שקורה בבגדי כהונה. לוקחים את הסממנים האלה ששייכים לקליפה (שהם כמו הפשתן שאמרנו), ומזככים אותם ע"י ששוחקים אותם ושורפים אותם.

"ורחץ במים את בשרו ולבשם"

כתב הרמב"ם (הל' עבודת יו"כ ב, ב) :

כל עת שישנה הבגדים
יפשוט בגדים ולובש

שזה מוזר ומתבייש לתבוע שכר) לגן עדן". עוד בעניין זה עיין באריכות בבאוריים על תורה אור ד"ה "חייב אינו לבסומי".

בגדים אחרים טעון טבילה, שנאמר "ופשט את בגדי הבר... ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו"... כיצד, בתחלה פושט בגדי חול שעליו וטובל ועולה ומסתפג ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו, ושוחט את התמיד... ואחר כך מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי הזהב וטובל ועולה ומסתפג ולובש בגדי לבן, ומקדש ידיו ורגליו ועובד עבודת היום...".

הכהן הגדול צריך לקדש ידיו ורגליו מיד לאחר לבישת בגדי הקדש, וגם כשהוא גומר ללבוש ובא לפשוט. וצריך להבין, בד"כ קידוש הידיים והרגליים הוא טהרה והכנה לעבודה, א"כ מדוע כאן עושה זאת אחרי הליבשה ולפני הפשיטה.

ונראה להסביר שעצם לבישת הבגדים עלולה לגרום לכהן לישות ולהחשבה עצמית ולכן מיד לאחר שלבש עליו להתנקות מזה, וכן אחר שגמר את העבודה שעשה עם אותם בגדים עליו להתנקות מהגאווה שעלולה לצאת מזה.

עניין הקרבנות

ה"פר בן בקר לחטאת" שמביא איתו הכה"ג מכפר גם על הכהן הגדול וגם על שאר הכהנים.

שעיר אחד מתוך ה"שני שעירים לחטאת" שלוקח "מאת עדת בני ישראל" מקריבים אותו בבית

^א וכדברי הרמב"ן שם "וקראה האחד בשם קנין והשני הבל כי קנין האדם להבל דמה".

זה איך שה' מעבה את עצמו, ואצלם זה לקחת את המציאות ולהפוך לדמיון. (וכמו שאמרנו בהתחלה לגבי "כי בענן אראה").

"איל לעולה" של הכהן, ו"איל אחד לעולה" של "עדת בני ישראל" לא ברור מדוע הם באו, ונדבר עליהם בהמשך.

בגדי זהב ראשונים: עבודת התמיד ומוספי היום

בשלב זה מקריב את כל הקרבנות הרגילים של היום, שזה תמיד של שחר, קטרת של שחר, הטבת הנרות, מנחת חביתין ונסכים, ובנוסף מקריב גם את המוסף של יום כיפור (שהוא דומה למוספי שאר המועדות) חוץ מהאיל והשעיר של המוסף (כלומר מקריב פר ושבעה כבשים), ונבאר זאת בהמשך.

בגדי לבן ראשונים: עבודת היום

וידוי ראשון על פרו

**וְהִקְרִיב אֶהָרֵן אֶת פֶּר הַחֲטָאֹת
אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:**

מ"בעד ביתו" למדו חז"ל שהכהן צריך להיות נשוי (משנה ריש יומא). הטעם לכך הוא כי הכהן הגדול צריך להיות דוגמא לקשר טוב בין ה' לישראל, לכן גם צריך להיות נשוי לבתולה (וכמ"ש "והוא אשה בבתוליה יקח").

הכהן מתוודה קודם כל לפני שעושה את הגורלות, ומיד לאחר מכן מתוודה שוב. הוידוי שלפני הגורלות הוא על מנת שהכהן ימסור את הכל לה' ויגיד שזה תלוי בו, על מנת שהגורל יעלה בימין, כדלקמן, הוידוי השני יוסבר בהמשך.

המקדש ומזים את דמו בקה"ק ובהיכל. והוא מכפר על טומאת מקדש וקדשיו ש"יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף" שהדין הוא ש"שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה, עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד" (כמבואר במשנה בתחילת מסכת שבועות). נראה שעל זה באמת יותר קשה לכפר משאר דברים, משום שהרי גם אחרי שעבר יום כיפור סוף סוף ברגע שיודע שחטא הוא יצטרך להביא קרבן אז בעצם כל הכפרה היא רק על תנאי, ובעצם זה הקושי בכלל בכפרה, שהרי אולי נחזור ונחטא, וגם מצד הקב"ה הרי זה לא שהוא מתחרט על זה שציווה אותנו אלא הוא ממשיך לצוות אותנו.

דינם של הפר והשעיר הללו מאוד דומה לדינם של פר כהן גדול (שצריך להביא אם הוא חטא) ושעיר נשיא (שצריך להביא אם הוא חטא). נראה שביה"כ כל הכהנים עולים להיות כמו הכהן הגדול, וכל הישראלים עולים להיות כמו המלך.

השעיר השני מתוך ה"שני שעירים לחטאת" הוא יהיה לעזאזל. חז"ל אומרים (יומא זז:): שזה בא לכפר על מעשה עזאזל, וכמו שפירש שם רש"י:

מלאכי חבלה שירדו לארץ
בימי נעמה אחות תובל קין
ועליהם נאמר "ויראו בני
האלהים את בנות האדם
]כי טבת הנה ויקחו להם
נשים מכל אשר בחרו"
(בראשית ו, ב) כלומר, על
העריות מכפר.

מה שהם לקחו להם נשים מכל אשר בחרו נראה שהכוונה שהפכו את האשה והתאוות לחלק מהדמיונות שלהם שהכל זה בתוך עצמם, וזה השורש לכל החיבור לעולם הזה, אין חיבור אמיתי, ועל זה כל העבודה של יו"כ באה לכפר. עבודת יו"כ

וְהִקְרִיב אֶהְרֹן אֶת פֶּר הַחֲטָאֹת
 אֲשֶׁר לוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ
 וְשָׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לוֹ:

לפני הגורלות הכהן התוודה על עוונות עצמו וביתו, וכאן מתוודה על עוונות כל הכהנים (כמבואר במשנה). הכהן הגדול עצמו לא צריך כפרה כ"כ (הוא לא צריך להביא קרבן אם חטא בשוגג, חטאת של כהן גדול זה לא על חטא אלא זה על שגגה של הוראה²) ה' אוהב אותו ומוחל לו, א"כ היודי הראשון הוא לא בשביל כפרת עצמו אלא כדי שהגורל יעשה מתוך כוונה רצויה כדלעיל, והיודי השני על אחיו הכהנים הוא בשביל שאפשר יהיה להרגיש במקדש קשר עם ה' גם למי שחטא.

"אנא בשם"

ביודיים, כבר בויודי הקודם הכהן הגדול מבקש שה' יכפר עלינו בשם שלו. מה המשמעות של שם ה' כאן? ב"לדוד מזמור" אנו אומרים "אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה". כאשר אדם נשבע לשקר זה חמור מאוד, כתוב שהעולם הזדעזע כאשר ה' אמר "לא תשא". כאשר אדם נשבע ואומר משהו בשם ה' – ה' כאילו חתום על הדבר הזה. כאשר ה' חתום על זה, זה כאילו סוּחַב את הקב"ה להיות חתום גם על מה שהוא לא רוצה. זה נקרא "נשא לשוא נפשי ונשבע למרמה".

זה מה שאנו אומרים בכל נדרי ובכל סדר העבודה שאנו מנסים לא לקחת את הקב"ה, לא לתפוס אותו בידיים. שיעשה מה שהוא רוצה – לשחרר. כפי שהסברנו קודם, הכהן הגדול מתוודה על החטאים

וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַעֲמִיד
 אֹתָם לְפָנָי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוֹרְלוֹת
 גּוֹרֵל אֶחָד לַה' וְגוֹרֵל אֶחָד לְעִזְאֵזֶל:
 וְהִקְרִיב אֶהְרֹן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר
 עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַה' וְעָשָׂהוּ
 חֲטָאֹת: וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
 הַגּוֹרֵל לְעִזְאֵזֶל יַעֲמֵד חַי לְפָנָי ה'
 לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזְאֵזֶל
 הַמִּדְבָּרָה:

מבואר בחז"ל שהיו מאוד רוצים שהגורל יעלה בימין. וצריך להבין, הרי ממילא ה' מכפר ע"י שני השעירים, א"כ מה עניינו של הגורל. עוד צריך להבין, שבתורה אין משמעות מה בימין ומה בשמאל, אז מדוע מבואר בחז"ל שחשוב שיעלה בימין.

נראה שכשהגורל עולה בימין זה בעצם אומר שהכפרה היתה ממש לכתחילה מצד הקב"ה, וכשהגורל עולה בשמאל זה בעצם שהקב"ה רק כאילו נאלץ לכפר בגלל שהוא התחייב על כך בתורה (חוץ מהסימן הזה היה גם את הסימן של לשון של זהורית (יומא טז), שחוץ מהשאלה האם ה' רוצה לכפר יש גם שאלה האם הוא רוצה לגלות את זה). ובכך יובן מה שאמרנו קודם, שע"י שבוויודי מוסר הכל לה' הגורל עולה בימין, שכך הגורל זה מה שה' בוחר ולא שהוא מכפר בגלל שהבטיח.

² הערת העורך: וגם שם, לא כתוב בפסוקים "וכפר עליו ונסלח לו" כמו שכתוב בכל החטאות האחרות.

קודם כל שיש לקב"ה נחת רוח מאיתנו ומתוך כך אנחנו עובדים אותו בהשראה של הנחת רוח.

חז"ל אומרים "שלוש מאות ששים ושמונה מנים היו בא, שס"ה כמניין ימות החמה, מנה לכל יום, פרס בשחרית ופרס בין הערביים, ושלושה מנים יתרים שמהם מכניס כה"ג מלא חופניו ביום הכיפורים", זאת אומרת שכשעושים את הקטורת זה מאוד חשוב שיהיה בה כמות לכל השנה, זה משהו מיוחד מאוד בקטורת שלא מצאנו אותו בקרבנות אחרים. מה הסברא הפשוטה של זה? לא ראינו את זה כתוב בשום מקום אבל נראה לי שהסיבה היא שרוצים שהקטורת של כל השנה היא תהיה כאילו חלק מהקטורת של יום הכיפורים, משום שמה שקורה במזבח הקטורת בכל השנה זה בעצם איזה מין רשימו של מה שקורה בקדש הקדשים ביו"כ (קשה לומר הפוך, שהקטרת של יוה"כ היא רק שיריים של כל השנה, שהרי ודאי שהיא יותר חשובה, שהרי נכנסת לפני ולפנים). הקטרת באופן כללי זה שיש נחת לקב"ה "ריח ניחוח", יש נחת לקב"ה כמו שזה ביו"כ ויש נחת לקב"ה כמו שזה בכל יום, והנחת שיש לקב"ה בכל יום זה כאילו נחת ממה שאנחנו עושים, והנחת שיש לקב"ה ביום הכיפורים זה ממש נחת מאתנו כמו שאנחנו (יו"כ זה שהוא רוצה באפן כללי לשכון בתוכנו, בלי שום קשר לעבודה שלנו, גם אם חטאנו במשך השנה עכשיו הוא מכפר על הכל).

האר"י כותב (שער הכוונות, דרושי תפלת השחר ג') שהקטורת של יו"כ זה הנה"י דאמא ושל כל השנה זה המוחין דקטנות דז"א. הקטורת שבהיכל שבכל יום זה שאני בעצם רוצה להגיד שהעבודה שלי עושה נחת רוח לקב"ה והעיקר זה שיהיה נחת רוח לקב"ה; אבל להכניס את זה לקה"ק ביו"כ זה כבר להגיד שבעצם הקב"ה בא ואומר "יש לי נחת רוח ממה שעשיתם", אז יוצא שמצד אחד זה גילוי של

שלו לפני שהוא עושה את הגורלות, כי לעשות גורל היינו להגיד שהגורל שלי הוא בידיים של הקב"ה. ככל שאני מתמסר יותר – מה שיעלה בגורל יהיה ימין, ימין ה' עושה חיל. בשביל זה הוא מתוודה על הפר על החטאים שלו לפני הגורלות, ואז הוא יכול לגשת לגורלות "נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה". הוא יכול לתת את הכל לקב"ה.

יוצא שבעצם ביו"כ העבודה היא להגיע ל"לפני ה' תטהרו" כדי שה' יכנס לתוך השם שלו, הוא נכנס תוך השם שלו ועל ידי השם שלו הוא יכול לכפר. מה הכוונה שהוא יכול לכפר על ידי השם שלו? שברגע שהוא נכנס לשם שלו, יש לו את איפה שהוא יכול להתגלות ולהיתפס, ומיד כל העוונות נשלחים לארץ גזרה.

הקטרת הקטורת

וְלָקַח מֵלֶא מִמִּחְתָּהּ נְחֹלֵי אֵשׁ מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמְלֵא חֲפָנָיו
קְטֹרֶת סַמִּים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית
לְפָרְכֹת: וְנָתַן אֶת הַקְטֹרֶת עַל הָאֵשׁ
לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת אֶת
הַכִּפְּרֹת אֲשֶׁר עַל הָעֲדוּת וְלֹא
יָמוּת:

עוד לפני שהתחיל את העבודה עצמה (בנתיים עשה רק הכנות: וידיים וגורלות, ורק שחט את הפר, שזה לא ממש עבודה) הוא קודם כל מקטיר את הקטרת. בשונה מכל יום שבו הקטרת היא אחרי כל העבודות (היא לפני הקטרת האברים והמנחות והנסכים, אך אחרי השחיטה וזריקת הדם). נראה שהקטורת היא קשורה לנחת רוח של הקב"ה מאיתנו והמציאות שלנו מעלה לו ריח טוב, כפיכול. בכל יום הנחת רוח מתגלה אחרי ובגלל העבודה, אך ביוה"כ מתגלה

הפרוכת היא כדי שיהיה לנו חוש בנחת רוח שיש לה' מאיתנו, ההזיה במזבח הזהב היא בשביל שלה' יהיה נחת רוח מהמצוות והקרבות שאנו מקריבים כל השנה.

הזאת הפר והשעיר לפני הפרכת כל אחד בנפרד, והזאת הדם והשעיר מעורבים על המזבח הפנימי

וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכֹל הַטְּמֵאֹת וּבֶן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם: וְכֹל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּבֹאֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד יֵצֵאתוּ וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל:

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וְכַפֵּר עָלָיו וְלָקַח מִדָּם הַפֶּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שִׁבְעַת פְּעָמִים וְטָהְרוּ וְקִדְּשׁוּ טְמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

בויקרא רבה (כא, יב) כתוב "אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה?! אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בווערות כלפידים". המפרשים שם הבינו שהכוונה שבאותו זמן הוא לא היה אדם אלא מלאך, ולכן הם נדחקו ממה שלפני כן במדרש מבואר שגם מלאך לא היה יכול להיות שם (ומפורש בירושלמי יומא א, ה"אפי' אותן שכתב בהן 'ודמות פניהם פני אדם'

ה' ומצד שני כאילו העיקר זה הנחת רוח שיש לו מאיתנו.

הנחת רוח הזאת שלפני העבודה היא מה שמאפשר כאן לגשת אל ה', בדומה למה שאמרנו על הכהן הגדול שלה' יש נחת רוח ממנו גם בלי שמקריב קרבן. הבושה הגדולה שיש ביום הכיפורים גורמת לנו שלא נוכל לבקש סליחה מה', לפני שנדע שאנחנו מרוצים לפניו ויש לו נחת רוח מאיתנו, ולכן ה' אומר לנו להקטיר קטרת לפני שמתחילה העבודה המיוחדת של יום כיפור.

הזאת דם הפר בין הבדים, ושחיתת השעיר והזאת דמו בין הבדים

וְלָקַח מִדָּם הַפֶּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קִדְּמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יִזָּה שִׁבְעַת פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ:

וַשְׁחֹט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֹם וְהִבִּיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרֹכֶת וַעֲשֶׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפֶּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת:

בר"כ הכפרה נעשית במזבח החיצון, אך ביום הכיפורים חלק מהכפרה נעשה בקדש הקדשים, הכפרה שבמזבח החיצון היא לשוב ולקיים את התורה – תשובה רגילה, והכפרה שבקה"ק היא במקום שכל המצוות נכללות באנכי ולא יהיה (בלוחות הברית) – תשובה פנימית, לשוב אל ה' שהוא מעל התורה.

שחיתת הפר וההזיה של דמו מכשירה את המקדש להיות מקום שה' בקשר איתנו. ההזיה בקה"ק היא בשביל שלה' יהיה נחת רוח מאיתנו, ההזיה על

בקרבן חטאת עבודת הדם שונה ומעולה יותר מאשר בשאר הקרבנות.

בחטאות של יום הכיפורים הבושה היא גדולה יותר: כאשר האדם עושה חטא בשוגג, קל לו יותר לחוש שגם הוא היה סולח לעצמו על חטא כזה, ולכן הבושה בחטאות של כל השנה היא קטנה יחסית, כיוון שקרבן חטאת של כל השנה בא על עבירה בשוגג.

לעומת זאת הפר והשעיר של יום הכיפורים באים לכפר על טומאה שטימאו את הקודש אפילו אם זה היה במזיד, וכאשר האדם עושה חטא במזיד, הוא מרגיש שהוא לא היה יכול לסלוח לעצמו על חטא כזה. לכן בפר ושעיר של יום הכיפורים הבושה גדולה יותר, ועבודת הדם שבהם שונה ומעולה יותר.

היודי על השעיר השני ושילוחו לעזאזל

**וּכְלָהּ מִכֶּפֶר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל
מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְּרִיב אֶת
הַשְּׂעִיר הַחִי: וְסָמַךְ אֶהְרֹן אֶת שְׁתֵּי
יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַחִי
וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל
חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ
הַשְּׂעִיר וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי
הַמִּדְבָּרָה: וְנָשָׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת
כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשָׁלַח אֶת
הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:**

בסדר העבודה מוזכר הרבה שהכהן היה מזדרז, ונתקשו המפרשים מדוע היה צריך להזדרז. ונראה

לא יהיו באהל", ונראה שאין כוונת ר' אבהו לומר שהוא היה מלאך אלא לומר שהוא נכלל בשכינה "אש אוכלה הוא" (ומה שהמדרש שם מביא על זה את הפסוק "כי שפתי כהן... מלאך הוי' צבאות" יובן עפ"י המבואר בכ"מ שבשעה שהמלאך עושה שליחותו הוא נקרא על שם ה'. ובה מיושבת הסתירה שהקשו המפרשים שם).

עבודת הדם המיוחדת שבחטאות

באופן כללי עבודת הדם בקרבן חטאת היא שונה ומעולה יותר מעבודת הדם בשאר הקרבנות: רק את החטאת נותנים למעלה, על קרנות המזבח (ולא על קיר המזבח), רק החטאת טעונה נתינה על ידי האצבע, ורק החטאת טעונה ארבע מתנות, כלומר ארבע נתינות של דם על המזבח, בשונה משאר הקרבנות שבהם נותנים את הדם בשתי מתנות בלבד.

ביום הכיפורים עבודת דם החטאת עוד יותר חשובה ומשמעותית: את פר כהן גדול ואת שעיר העם, שהם עיקר עבודת יום הכיפורים, מזים גם בקדש הקדשים, גם על הפרוכת של קדש הקדשים וגם על מזבח הזהב שבהיכל. ההסבר הוא כך:

כאשר האדם מביא קרבן ועושה תשובה ומבקש סליחה מה', הוא מתבייש. הוא לא יודע אם הוא היה מוכן לסלוח לעצמו על חטא כזה, ואף על פי כן הוא מבקש מה' סליחה, כי ה' הוא "חנון המרבה לסלוח", וזה גורם לו להתבייש.

עבודת הדם היא כמו הבושה של החוטא. כשם שכאשר האדם מתבייש הדם מציף את הפנים שלו והוא מסמיק, כך כאשר האדם חוטא ומתבייש בחטאו, עליו להדגיש יותר את עבודת הדם של הקרבן. הבושה היא חלק מהכפרה של החטא, כפי שאמרו חכמינו "כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלץ לו על כל עוונותיו" (ברכות יב, ב), ולכן

ה' (והארכנו על כך בשיעור על הימים שבין יוה"כ לסוכות).

לבישה שניה של בגדי הזהב: אילו ואיל העם

**וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם
קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וַעֲשֵׂה
אֶת עֲלָתוֹ וְאֶת עֲלֹת הָעָם וְכַפֵּר
בְּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם:**

יש משהו תמוה בהקרכת האיל כאן, מדוע מפריד אותו משאר קרבנות המוסף שעשה כבר לפני כל העבודות המיוחדות ליוה"כ. אז קודם צריך לשים לב שאמנם הוא חלק מהמוסף כפי שכתוב בפרשת פנחס, אך הוא גם חלק מהעבודה של יוה"כ כמו שכתוב בפרשת אחרי מות, ובכל זאת בסופו של דבר עושים אותו עם בגדי זהב. ונראה שעניינו הוא שאחרי כל העבודה של הכפרה בסוף יש קרבן שהוא לגמרי לשם קרבן לא לשם שום חטא.

האיל הוא כנגד יצחק עמוד העבודה, המסירות נפש הפשוטה שיש ליהודים בכל יום. כלומר כל העבודה היתה כדי שאפשר יהיה להתמסר ולהתפלל בשלמות.

הקטרת האמורים

**וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאת יִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ:**

בר"כ הקטרת האמורים נעשית לאחר זריקת הדם, וכך גם עושה כאן לאמורי שאר הקרבנות, אך כאן התורה מדגישה שאת אמורי הפר והשעיר הוא מקטיר רק בסוף סדר העבודה, רק לאחר שהכהן הגדול שולח את השעיר המשתלח, מחליף לבגדי

לומר עפ"י מה שהמשנה אומרת שהיו מזרזים את השולח את השעיר לעזאזל כדי למהר את הכפרה.

במשנה בסוף פרק שישי ביומא (סח:): מבואר שלאחר שהכהן הגדול שילח את השעיר ביד איש עיתי הוא היה צריך לחכות עד שיגיע השעיר למדבר (רש"י שם כותב שהטעם הוא משום שלומדים מהפסוקים שרשאי להתחיל עבודה אחרת לפני שיגיע השעיר למדבר), וכן מבואר ברמב"ם (ג, ח). מבואר במשנה ובגמרא (זו). שהמרחק מירושלים לצוק הוא יב מיל, הילוך מיל הוא בסביבות ח"י רגעים (עיין השיטות בזה בהלכות פסח, סביב שו"ע או"ח תנט, ב), א"כ יוצא שכמעט שעתיים הכהן היה צריך פשוט לחכות. וכל הזמן הזה היה מתח לדעת האם יעלה לרצון או לא (מסתמא אמרו אז תהילים).

בגדי לבן שניים (בפועל נעשה בהמשך): הוצאת הכף והמחתה

**וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט
אֶת בְּגָדֵי הַכֹּהֵן אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ
אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:**

חז"ל דרשו שהכוונה שבא לקה"ק, ודרשו שאין זה מקומו של מקרא, אלא רק אחרי כל העבודות. יוצא א"כ משהו תמוה, ששובש במיוחד בגדי לבן (ובשביל זה גם יש לו סט נוסף של בגדי לבן, כי לזה מביאים בגדים שונים ממה שלבש קודם) ונכנס במיוחד לקה"ק על מנת להוציא את הכף והמחתה, וצריך להבין מה החשיבות של זה עד שזו עבודה בפני עצמה. ונראה לבאר שהכהן בעצם בא לסלק את כל הרושם של העבודה שלו, הוא משאיר את הענן בקה"ק אבל כאילו בלי שום התערבות שלו, שהוא רוצה שבסוף מה שישאר בכל העבודה של יו"כ זה לא הפעולה של העבודה אלא ההתגלות של

זהב ומקריב את אילו ואיל העם התורה אומרת "ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה".

להקטיר את האימורים שמורים על כך שעבודתינו רצויה בעיני ה'.

הקטרת האימורים מורה על כך שה' מרוצה מהעבודה שלנו ומהקרבות שלנו. האימורים הם החלב, שהוא החלק המשובח שבבהמה, וכשם שאדם שאוכל בשר שמן וזה גורם לו להנאה, כך לאחר שהקרבתו את הקרבן לה' יש הנאה מעבודתינו.

לבישה שלישית של בגדי הזהב (לפני כן לובש בגדי לבן עבור הוצאת הכף והמחתה כמבואר קודם):

והַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר לְעֹזָאוֹל יִכְבֹּס
בְּגָדָיו וְרָחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹוא אֶל הַמִּחְנָה: וְאֵת
פֶּר הַחֲטָאת וְאֵת שְׁעִיר הַחֲטָאת
אֲשֶׁר הֵוָּבֵא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ
וַיֵּצֵא אֶל מַחֹוֹץ לַמִּחְנָה וַיִּשְׂרָפוּ
בְּאֵשׁ אֶת עֲרֹתָם וְאֵת בְּשָׂרָם וְאֵת
פָּרָשָׁם: וְהִשְׂרָף אֹתָם יִכְבֹּס בְּגָדָיו
וְרָחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי כֵן
יָבֹוא אֶל הַמִּחְנָה:

וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עֹלָם בְּחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנֶנּוּ אֶת
נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
הָאֲזִרָה וְהִגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם: פִּי
בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהֵר
אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'
תִּטְהַרְוּ: שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הִיא לָכֶם
וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עֹלָם:
וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר
יִמְלֵא אֹת יָדָיו לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו
וְלִבְשׁ אֶת בְּגָדֵי הַכֹּהֵן בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ:
וְכַפֵּר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֹהֶל

בחטאות של כל השנה לאחר שזורקים את הדם אפשר גם להקטיר את האימורים, שמורים על כך שה' סולה לנו ויש לו הנאה מעבודתינו. אבל ביום הכיפורים הבושה היא גדולה (וכמו שכתבנו לגבי הקטורת ולגבי ההזאות של החטאות), ולכן אנחנו לא מקטירים את האימורים עד שגומרים את כל העבודה המיוחדת של יום הכיפורים. כאשר הכהן הגדול מחליף לבגדי זהב ומקריב את אילו ואיל העם, נגמרה עבודת הדם של יום הכיפורים, וחוזרים לתקשורת רגילה עם ה' (כמו שבארנו קודם), ורק אז אפשר להקטיר את האימורים, וה' מראה לנו שהוא נהנה מעבודתנו. כל עוד אנחנו מלאים בבושה ה' לא רוצה להראות לנו שהוא נהנה מכך, ורק לאחר שאנחנו חוזרים לתקשורת טובה ורגילה איתו אנחנו מקטירים את האימורים, שמורים על כך שה' נהנה מעבודתנו.

כלומר יש כאן משהו הפוך ממה שביארנו קודם לגבי הקטרת: מצד אחד בגלל שביום הכיפורים הבושה היא גדולה לכן אנחנו לא יכולים להתחיל את העבודה לפני שמקטירים את הקטורת שמורה על כך שלה' יש נחת רוח מאיתנו, וזה מה שנותן את ההשראה לעבודת היום. אך מצד שני, מכיוון שביום הכיפורים הבושה היא גדולה, לכן רק לאחר הקרבת אילו ואיל העם, שמורה על כך שאנחנו חוזרים לתקשורת טובה ורגילה עם ה', אפשר

לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתֵם
אֶחָת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ פֶּאֶשֶׁר עֲוֹה ה'
אֵת מִשְׁחָה:

מוֹעֵד וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל
הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר:
וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם

י"ג מדות הרחמים

ביום חמישי כ"ג באלול זכינו לשיעור הכנה לסליחות בזום. בשיעור היו הסברים "נפלאים" על עניין יג מדות הרחמים (שמתגלים בעיקר ביום הכפורים).

חשיבות יג' מדות הרחמים בימי הסליחות

במוצאי שבת הקרוב אנו מתחילים להגיד סליחות. העיקר בסליחות הם י"ג מידות הרחמים, אותם אנו אומרים כמה פעמים במשך הסליחות, וגם יש לנו הקדמה לפני שאנו אומרים את י"ג מידות הרחמים. כלומר יש חשיבות לי"ג המידות בצורה מיוחדת בתפילה שלנו.

זוהי מתחזק בימים שבהם ניתנו י"ג מידות הרחמים, כמו שכתוב שבשבעות ניתנו עשרת הדברות, ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות. ואז יש ארבעים יום, ואחר כך ארבעים יום של רחמים – מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים. בימים אלו משה רבנו מתפלל לקב"ה, ומקבלים את הלוחות השניים. כאשר משה רבנו מקבל את הלוחות השניים – מראים לו את י"ג מידות הרחמים.

פסוקי יג' המדות

נקרא את זה בפנים כדי שניכנס לעניינים בצורה טובה:

וַיֹּאמֶר הוֹי אֵל מִשֶׁה פָּסַל
לִךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים
כָּרְאשֵׁינִים וְכַתְּבֵתִי עַל
הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ
עַל הַלַּחַת הַרְאשֵׁינִים אֲשֶׁר
שָׁבַרְתָּ: וְהָיָה נִכּוֹן לְבַקֵּר
וְעַלִּית בְּבַקֵּר אֶל הַר סִינַי

וַנִּצְבֶּתָּ לִי שָׁם עַל רֹאשׁ הַהָר:
וְאִישׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם
אִישׁ אֶל יִרְא בְּכָל הָהָר גַּם
הַצֵּאן וְהַבָּקָר אֶל יָרְעוּ אֶל
מוֹל הָהָר הַהוּא: וַיִּפְסַל שְׁנֵי
לַחַת אֲבָנִים כָּרְאשֵׁינִים
וַיִּשְׁכֶּם מִשֶׁה בְּבַקֵּר וַיַּעַל אֶל
הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה הוֹי
אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת
אֲבָנִים: וְזוּהי מַה שֶּׁאֵנוֹ אֹמְרִים
בַּפְּתִיחָה לִי"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים:
וַיִּרְדּוּ הוֹי בְּעֵנָן וַיִּתְּצֵב עִמּוֹ
שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם הוֹי: וַיַּעֲבֹר
הוֹי עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא הוֹי
הוֹי אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרָף
אֲפַיִם וְרַב חֶסֶד וְאֶמֶת: נִצְר
חֶסֶד לְאֶלְפִים נָשָׂא עוֹן וְפָשַׁע
וְחִטָּאָה וְנָקָה לֹא יִנְקָה פֶקֶד
עוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים וְעַל בְּנֵי
בְּנֵים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל
רַבְעִים: וַיִּמְהַר מִשֶׁה וַיִּקְד
אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמֶר אִם
נָא מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֶ-דְּנִי
יִלְךְ נָא אֶ-דְּנִי בְּקֶרְבְּנוֹ כִּי עַם
קָשָׁה עֲרַף הוּא וְסַלְחָתָּ
לְעוֹנָנוּ וְלִחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ:
וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנִי כֹרֵת בְּרִית
נֶגְדְךָ כָּל עַמֶּךָ אֶעֱשֶׂה נְפִלְאוֹת
אֲשֶׁר לֹא נִבְרָאוּ בְּכָל הָאָרֶץ

וּבְכָל הַגּוֹיִם וְרָאָה כָּל הָעַם
אֲשֶׁר אֵתָּה בְּקִרְבּוֹ אֶת מַעֲשֵׂה
הוֹי' כִּי נִוְרָא הוּא אֲשֶׁר אָנֹכִי
עֹשֶׂה עִמָּךְ:

תפילה וכו'". אז גם אנחנו צריכים לשלוח כש"ץ את הקב"ה? איך אפשר לעשות דבר כזה? נסביר את העניין.

למי הקב"ה מתפלל

כיון שאנו אומרים שהקב"ה שליח ציבור, ואנו שואלים – למי הוא פונה? הפסוקים בעצמם אומרים למי הוא פונה "ה' ה' אל רחום וחנון", כלומר הוא פונה לעצמו. אם כן יש פה משהו שצריך להבין, איך מתפללים ככה. מה הכוונה שהקב"ה הוא פונה כביכול לעצמו? ברור שזה מעמד מאוד מפתיע, והשאלה העיקרית היא למה הקב"ה דווקא לאחר החטא מגלה לנו סדר תפילה כל כך מיוחד. "כל זמן שישראל חוטאים, יעשו לפני כסדר הזה".

כדי להבין זאת עלינו לחשוב מה באמת קורה כאשר הקב"ה הוא גם הש"ץ וגם מי שאליו פונים, מי שאליו הוא בעצמו פונה...

לעורר את המדות של ה'

בעצם, כאשר הוא אומר שהוא הש"ץ הוא רוצה להגיד שהוא מעורר את המידות של עצמו, הוא כביכול פונה לעצמו לעורר את המידות. מה שה' רוצה ללמד את משה רבנו, הוא שאנחנו חוטאים, ואנחנו לא יכולים לפנות אל ה' ככה באופן ישיר. בשביל להתפלל אנחנו צריכים עזרה מלמעלה כביכול. והקב"ה בא ואומר: זה בסדר, כאשר הם יתפללו הם יגידו שאני רחום וחנון, וכאשר הם יגידו שאני רחום וחנון למרות שהם יודעים שהם חטאו, הם יודעים שאני לא וותרן כמו שחז"ל אומרים כל האומר הקב"ה וותרן יותר מעיו, אז ממילא יוצא שהקב"ה לא וותרן. ומה יוצא? שאנחנו אומרים שהקב"ה רחמן למרות שהוא לא מותר לנו.

חוץ מהמעמד המיוחד הזה שעוד מעט נלמד עליו, ה' אומר שהוא כורת ברית על המעמד הזה.

אז כדי שנבין את העוצמה והכח של יג מידות הרחמים, אני רוצה להתמקד בשני דברים: א. איך נראה המעמד, ב. מהי כריתת הברית.

הקב"ה הוא הש"ץ

כדי להבין איך נראה מעמד כריתת הברית, נראה בדברי הגמרא ראש השנה יז ב:

ויעבור ה' על פניו ויקרא, א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו [אם לא היה פסוק כזה, לא היינו יכולים לומר זאת. אחרי שהתורה אומרת, בסדר, אנחנו מאמינים. מה שכתוב בתורה – מאמינים. אבל בלי שהיה כתוב בתורה כזה דבר, לא היה אפשר להגיד זאת. מה כל כך מוזר במה שכתוב? במילים "ויעבור הוי' על פניו ויקרא"? אומר רבי יוחנן:] **מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם** [כלומר זה מעמד מאוד מעניין, שהקב"ה הוא השליח ציבור. זה גם דבר מאוד מופלא בפני עצמו, היה שם מניין מעניין שבו ה' הוא השליח ציבור. הרבה היו רוצים, יש שנוסעים לאומן, יש ל770, כל אחד להבי' שלו, ומשה רבנו נוסע למניין של הקב"ה. זה באמת כנראה מניין מאוד מיוחד. אבל מעבר לכך שהקב"ה הוא שליח ציבור – יש שאלה למי הוא מתפלל. זה באמת מעמד מאוד מיוחד, כי יש פה משהו לא מובן. אם הקב"ה הוא שליח ציבור – למי פונים? למי הוא פונה? כמו כן, הקב"ה אומר שגם אנחנו צריכים לעשות ככה "הראה לו סדר

הברית שהקב"ה מרחם גם כשהוא מעניש

הרחמים. גודל הרחמנות של ה' זו הנוראות של ה'. למה יש כל כך הרבה קשר בין נורא לבין רחמים?

כבר בתהלים אנו רואים שכתוב "כי עמך הסליחה למען תורא", כאשר ה' סולח הוא מופיע כנורא. ולא רק זה, הוא רוצה להופיע כנורא ולכן את הסליחה הוא שם אצלו. כי עמך הסליחה. אתה שם את הסליחה אצלך, ועל ידי זה אתה נהיה נורא. ה' אומר – אני רוצה להיות נורא, ולכן אני שם את הסליחה אצלי. למה? כי אם אני שם את הסליחה אצלי זאת אומרת שאתה בא אלי לבקש סליחה, אתה רוצה שאני אסלח לך, וכאשר אתה רוצה שאני אסלח לך, בעצם אתה בא ואומר – אני תלוי בך. כאשר אני תלוי במישהו – אני ירא ממנו.

כאשר אני בא להיות תלוי בקב"ה אני מרגיש יראה – אני לא יודע מה הוא יעשה. הקב"ה רוצה שאני ירגיש את היראה הזו, את הנוכחות שלו. את כמה אני תלוי בו, וממילא אני עומד מולו. אני עומד מולו חזק והוא גם עומד מולי חזק, ואני מסתכל כמה אני רוצה לעמוד מולו. וכאשר אני עומד מולו חזק אני מעורר את מידת הרחמים.

לעמוד מול ה'

כל הנוראות היא בשביל שהקב"ה יהיה נוכח חזק. והוא נוכח חזק בזמן שהוא משאיר את הסליחה אצלו, והוא מצפה מאיתנו שנהיה תלויים בו. שנתלה את עצמנו בו. לכן יש לנו פה זמן שהוא מיוחד מאוד, הזמן הזה של י"ג מידות הרחמים. והוא זמן שבו הקב"ה מלמד אותנו "סדר תפילה". כלומר, הוא מלמד אותנו שאנחנו יכולים לעורר את מידות הרחמים שלו. איך? אם אנחנו נעמוד מולו.

מה זה נקרא לעמוד מולו? מה הכוונה שאנו עומדים מול הקב"ה? כדי שאני יוכל גם במצבים הכי קשים לבוא ולהרגיש שבעצם כל ההנהגה של ה' היא רחמים והוא רק רוצה שאני יעמוד מולו ושהוא

זה מה שכתוב בהמשך שאמרנו שה' כורת איתנו ברית, נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים. לא היה דבר כזה. מה לא היה? "כי נורא הוא אשר אני עושה עימך". מה נורא פה? זה שבעצם הקב"ה מגלה לנו את עומק הרחמים שלו גם בזמן שאנחנו חוטאים, שהוא גם דן אותנו וגם סולח לנו. הוא עושה את שניהם ביחד.

האדם יודע שהצרות שיש לו הם בעקבות החטאים שלו, עם ישראל יודע שהעונש מגיע בעקבות החטא, ולאחר שהם מבינים זאת הם באים ואומרים שהקב"ה רחמן. שגם כאשר אני רואה שהיחסים קשים בינינו, באמת באמת הקב"ה רחמן. וכשאנו יכולים להגיד שגם כאשר הוא מעניש הוא מרחם, וגם כאשר הוא דן אותנו על המעשים שלנו הוא מרחם, ואנחנו חזקים בעניין, שהקב"ה הוא מרחם – זה נפלאות שלא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים.

זה יותר מהנפלאות שהיו. כי הנפלאות שהיו בזמן יציאת מצרים ובמעמד הר סיני, ה' עושה משהו מעל הטבע. יש פה גילוי אלוקי שהוא משדר את הטבע. אבל שהאדם מסוגל להגיד שהקב"ה רחמן גם כאשר המצב מאוד קשה – זה משהו שהקב"ה כורת עליו ברית איתנו "וראה... אשר אני עושה עימך". כולם יראו שאני מעורר את הרחמים, אני לא מעניש סתם. אלא מעורר את הרחמים, ואז מחליט מה אני עושה.

הקשר בין "נורא" לרחמים

"נורא" היינו איך הקב"ה מתגלה אלינו. בתפילת עמידה אנו אומרים "הגדול הגבור והנורא", שזה מכון כנגד אברהם יצחק ויעקב, מידות החסד הדין והרחמים. כאשר אומרים נורא זה קשור למידת

האבא והוא מגלה שכל המתח שנוצר ביניהם הוא בגלל שהוא מנסה לברוח מהאבא. אבל אם הוא מנסה להיות יחד עם האבא, אז בעצם הוא מגלה את הרחמנות, את מה באמת האבא רוצה. ואז יוצא שבעצם הבן הוא כמו האבא.

לפי זה נבין טוב את המעמד של י"ג מידות הרחמים. אני יכול להסתכל על יג מידות הרחמים שאני מרוב שאני חוטא אני לא יכול להתפלל בכלל. וכדי שאני יוכל להתפלל אני אומר לקב"ה תתפלל כביכול במקומי, וזה נקרא שה' הוא שליח ציבור. אבל אפשר גם להסתכל בדיוק הפוך: ה' אומר – תלמדו ממני סדר תפילה. מה אני עושה כאשר אתם חוטאים? אני רוצה לעורר את הרחמנות שלי. ואם אתם תנסו לעשות אותו דבר, אתם תבואו ותגידו אני רחמן, אתה רחמן, ולכן אנו רוצים שתנהיג את הכל, הרחמנות שלך היא המניעה את כל ההנהגה שלך, "מתנהג בחסידות" – זוהי ההנהגה שלך. וזה מעורר את ה', גם להתנהג איתנו ככה וגם זה גורם לנו להיות בהבנה כמו שלו. לצייר את ההנהגה שלו כמו שהוא מצייר אותה. ולא כמו שהיא נראית לנו.

כאשר אבא מעניש את הבן נדמה לבן שהאבא נגדו, וזה לא טוב. אבל כאשר הבן מסתכל טוב, כלומר האבא אומר לו תעשה כמוני, כמו שאני בתוך עצמי מעורר את הרחמים שלי, כך תעשה גם אתה. אז בעצם אתה תהיה כמוני.

כלומר שהקב"ה אומר לנו, הוא מלמד אותנו סדר תפילה ושנעשה כמו שהוא עושה, והיינו שכאשר אנחנו נתעטף ונגיד את יג מדות הרחמים זה יהיה כמו שה' אומר בעצמו את יג מדות הרחמים כש"ץ. וזה בזכות שאנחנו מאמצים את הפנימיות של ההנהגה של ה'. שהפנימיות של ההנהגה של ה' היא י"ג מידות הרחמים. זה באמת מה שמביא ההנהגה של ה'.

יהיה נוכח, ובשביל זה הוא משאיר את הסליחה אצלו, אז כאשר אני תופס כמה זה ככה, בעצם אני הופך להיות איזה משהו שהוא לא כל כך אנושי. כלומר, זה באמת קשה להיות במקום הזה.

להיות כמו האבא

ניתן דוגמא: נניח אבא מעניש את הבן שלו. אם הבן שלו הוא מאוד כועס על האבא בגלל שהוא נתן לו עונש, אז הבן כאילו מתפקד כמו בן והאבא מתפקד כמו אבא. אם הבן שם לב שהאבא הוא מרחם, ובאמת הוא לא מנסה לברוח מזה בכלל, הוא חושב שאם האבא חושב שזה מגיע לי – אז בטוח זה באמת לטובתי. ולכן אני לא מנסה בכלל לברוח מהעונש, ואני לא מנסה כפי שכתוב באגרת הקדש בתניא למצוא כל מיני מליצי יושר שיגנו עלי. אלא אני עומד מול האבא, ואני חושב, ובהיר לי, שהאבא רחמן ואני לא בורח ממנו. אז בעצם אני במודעות שלי כמו המודעות של האבא, ולא כמו המודעות של הבן. כלומר הפכתי להיות כאילו כמו האבא.

כלומר – אומר לנו הקב"ה: אני רוצה שאתם תעמדו מולי, מול התוקף שלי, מול זה שאני בא ואומר שאני משאיר בידיים שלי את השאלה אם אני סולח או לא. אתם לא עומדים מול מערכת של צדק, או שיהיו לכם כל מיני מליצי יושר, אלא אני משאיר זאת אצלי, ואני רוצה שתבואו אלי ותעמדו מולי. ואם אנחנו עומדים מולו ואומרים שהוא רחמן – אנחנו מעוררים את המידה של רחמנות. אבל אם אנחנו אומרים – למה אתה עושה לנו? אנחנו יוצאים נגדו, או רוצים לברוח ממנו, מחפשים מליצי יושר שיגידו משהו לטובתנו, שזה כאילו לבוא ולהגיד שהוא לא רחמן – במקרה כזה אני באמת מנתק, לא מעורר את הרחמים שלו אלא את היחסים בינינו כאילו אני והוא לא מסתדרים ביחד.

התחושה שאנחנו באמת ביחד, שאנחנו משדרים על אותו גל, זה כאשר הבן הוא בעצם מאמץ לגמרי את

כל הדרך יש השתי וערב שלהם, וכל פעם אומרים להם או שתשתחו או שאתם עולים למוקד. ואז הוא מספר איך מכים אותם, וגם כל מיני סוגי עינויים, וכאשר מעלים אותם לבמה מקרבים אליהם את האש. יש להם קורות ארוכים שהם לוקחים אש מתוך המוקד ומקרבים אליהם, והם ממש מתחילים להישרף. ואומרים להם: אתם יכולים להינצל אם תשתחו לצלם. האח והאחות מחזקים אחד את השני, הכל מתועד, ובכל התיאור של הדו שיח בינם לבין הכומר, הכל כתוב, בתוך זה יש איזה סוגריים והוא כותב: "כאן רואים שהם בני השטן". שהם עומדים בכל הייסורים הללו – זה לא אנושי, ולכן חייב להיות שהם בני השטן.

ומה אנחנו אומרים? כאן רואים שיש משהו אלוקי, יש נפש אלוקית, חלק אלוק ממעל ממש, שנמצאת בתוכנו. שאנשים יהודים שהיו במקום הכי קשה שאפשר לדמיין, היו חזקים מאוד, ובתוך הדיבורים שלהם הם מדברים דיבורי אמונה, ומחזקים אחד את השני, ואומרים שה' רחמן. ובשום אופן הם לא מוכנים להתייחס לצורה שבה ה' מתנהג איתם כאילו יש פה התייחסות של אכזריות.

הנקודה הזו, שיהודי יכול להרגיש רחמים בכל הדברים שעברנו, ובכל הדברים שעוברים, אין יהודי אחד שרוצה לעבור לצד של הרודפים אלא רוצה להישאר במקום של הנרדפים, כי אנו רחמנים בעצם, בגלל שאנו קשורים לה' שהוא רחמן. ויש לנו כח להרגיש את הרחמנות ולדבוק בה, ולהרגיש שהיא טבע יותר עצמי לנו – לא משנה באיזה מצב אנו נמצאים. זה מה שכתוב פה – נגד כל עמך אעשה נפלאות, שלא נראו בכל הארץ וכל הגויים, וראה כל העם את מעשה ה' כי נורא אשר אני עושה עמך. אנו יכולים לעמוד ולומר לקב"ה: אל רחום ורחון.

לכן הי"ג מידות הרחמים זה מעמד כל כך מופלא, שבעצם היהודי עומד ומתפלל. בד"כ כל התפילות שיהודי מתפלל היינו שאני מתפלל אל ה'. גם שם יש שה' מדבר בתוכי, כמו שכתוב ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אם שגורה תפילתי בפי – ידוע אני שהוא מקובל. אבל אין זה כמו י"ג מידות הרחמים. בתפילה, אם התפילה יצאה טוב זה כאילו ה' דיבר מתוכי. אבל כשאני עומד ומתפלל זה כמו שה' עומד ומתפלל אז זה לא כמו שהקב"ה נמצא בתוך הדיבורים שלי, אלא גם כל המעמד שלי, איך אני ניגש אל ה', זה "אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו", כאילו ה' בא אל עצמו ומעורר את עצמו להתנהג עם בניו במידת הרחמים.

לכן "מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך". מה זה "אשר אני עושה עמך"? כמו שהפסוק אומר קודם "ויתצב עמו שם", אני איתך, אתה ש"ץ, וגם אני ש"ץ איתך יחד.

לכן יג מידות הרחמים דורשות הקדמה מיוחדת. כדי שנבין איך ה' מנהיג אותנו, שהוא מתנהג בחסידות, מוחל עוונות עמו, מעביר ראשון ראשון, ומעורר את מידת הרחמים.

בני השטן או בני אל-חי

לאחר שאמרנו קצת את העניין הזה, אולי נספר סיפור אחד שאולי קצת יעורר אותנו לעניין. סיפר לי פעם יהודי שקרא פרוטוקולים של הכמרים שהעלו על המוקד את היהודים בספרד. הוא בן אחר בן לאחד מאלו שעלו על המוקד שם. והוא נסע לשם ומצא את הפרוטוקולים שהיו שם, והוא רואה את התיאור לפרטי פרטים של כל המהלך שמעלים אותם על המוקד. העלו על המוקד אותו ואת אחותו ביחד. הסיבה שהעלו אותם על המוקד הייתה כיון שהם התענו תענית אסתר. ראו שהם שומרים את דתם, והעלו אותם על המוקד. הוא מתאר שם איך שמובילים אותם מבית התפילה לבימה המרכזית,

גנח וילולי יליל. כלומר יש לפעמים שהאדם מרוב שהוא מביע את הצער הכי עמוק שלו, הוא בעצם אפילו לא מבטא במילים שום דבר. הוא לא בא ואומר שאתה תרחם עלי, אלא הוא פשוט בוכה, הוא פשוט צועק, מיילל, גונח. הפנימיות של זה שאני אומר "אל רחום וחנון, זה מה שאני בעצם מרגיש שאני בכלל יכול להביע את הקושי. שיש טעם להביע את הקושי. שיש למי לפנות בכלל, שיש כאילו עם מי לדבר. אני עדיין לא מדבר איתו, אבל אני לפחות מכיר בכך שיש עם מי לדבר.

ניתן דוגמא: כמו שבן אדם רואה מישהו מאוד רחוק, והוא צועק לו "היי, היי". הוא רק צועק. אחר כך ההוא מתחיל לחפש, אז הוא אומר לו "תסתכל אני פה". הצעקה הראשונית היא עצם התחושה שיש לנו בכלל למי לפנות. זו הצעקה הראשונית. הצעקה הכי פשוטה – בלי בכלל מילים.

מדת ואמת

איפה זה בא לידי ביטוי בקשר ליג מידות הרחמים? כתוב שיג מידות הרחמים, ההופעה שלהם היא במידות של ה' כפי שה' מתנהג איתנו. וכאשר ה' מתנהג איתנו יש מידה אחת שהיא מפתיעה, והיא מידת "ואמת". כתוב שעיקר השופר, המידה שהשופר בעיקר קשור אליה, היא מידת "ואמת". מה מיוחד במידה הזו ביחס למידות האחרות? בפרט שיש מחלוקת בחז"ל מה גרם למשה להשתחוות. הפסוק אומר שכאשר ה' אומר את יג מידות הרחמים "וימהר משה ויקרא ארצה וישתחו". למה הוא ממהר להשתחוות? חז"ל אומרים לדעה אחת שהוא ראה מידת "ואמת". יש משהו מיוחד במידה הזו מעבר לכל מידות הרחמים. והמידה הזו מתגלה דווקא בשופר יותר מאשר המידות האחרות.

למה המידה הזו מתגלה בשופר? כמו שאמרנו שהעיקר בשופר הוא עצם זה שאני מרגיש שיש לי למי לפנות. זה נקרא ואמת. אמת זה שאני עומד

אז זה נכון גם על העונשים הכי קשים, על המציאויות הכי קשות, הייסורים הכי גדולים; וזה נכון גם על החטאים הכי גדולים. אנו יודעים שה' אל רחום וחנון, ולא משנה מה המצב.

מידות הרחמים והשופר

אחרי שדיברנו על זה, נדבר קצת על הקשר של י"ג מידות הרחמים לתקיעת שופר. אדמו"ר הזקן כותב על פי האר"י, שהפנימיות של יג מידות הרחמים זה השופר. תקיעת השופר היא הפנימיות של י"ג מידות הרחמים. וצריך להבין מה היחס ביניהם, בין התקיעות לבין י"ג מידות הרחמים.

בעצם י"ג מידות הרחמים שייכים מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים, והכי הרבה י"ג מידות הרחמים אנו אומרים ביום הכיפורים. שאז אנו אומרים שה' מחל לנו מחילה גמורה, ונתן לנו את התורה מחדש. וזה שה' שב אלינו, וממשיך לבחור בנו, למרות החטאים שלנו – זה נפלאות יותר גדולות מאשר הפעם הראשונה. הפעם הראשונה היא חידוש, אבל כאשר למרות שאנו חוטאים הוא נותן לנו את התורה מחדש – זה חידוש עוד יותר גדול, לכן זה נפלאות יותר גדולים.

באמצע י"ג מידות הרחמים שאנו מתחילים להגיד באלול, יש יום שהעיקר בו לתקוע בשופר. וצריך להבין מהי תקיעת השופר שבאמצע התקופה של י"ג מידות הרחמים. אנו יודעים שיש הידור לקחת שופר של איל, שמראה גם על רחמים, כתוב שהקול של הכבשים הוא מעורר רחמים. וקול השופר הוא בעצם ככי שמעורר רחמים. גנוחי גנח וילולי יליל. יום תרועה יהיה לכם. זה גם סוג של לעורר רחמים.

מה ההבדל בין הרחמים שאנו מעוררים ביג מידות הרחמים לבין הרחמים שאנו מעוררים כאשר אנו תוקעים בשופר? כאשר אנו מעוררים את הרחמים בתקיעת השופר, מה שאנחנו משמיעים זה גנוחי

ביניהם. עצם התקשורת. מה אחרי זה הוא יגיד – זה הלאה. אבל הוא רוצה את עצם שיהיה מפגש. שחס ושלום לא יהיה כמו שקרה, ניסו לייצר מפגש ולא הצליחו. שבע"ה לא יקרו עוד כאלה מקרים, והכל יצא לטובה.

אותו דבר כלפי הקב"ה: ר"ה היינו שנצעק, "זיכרון" – שים לב שאנו פה. כאילו שכחת אותנו, ואנו אומרים – שים לב שאנו פה. אנו רוצים שאתה תעמוד מולנו, ואנו נעמוד מולך. כלומר, עצם העמידה היא האמת. עצם העמידה והרצון שלנו שיהיה קשר בינינו לבין הקב"ה, ובין הקב"ה לבינינו.

כיצד האר"י ספר את יג' המדות

אחרי שאמרנו את זה נגיד עוד ווארט מיוחד איך האר"י הקדוש לומר את המשך הגמ' של י"ג מידות הרחמים. הגמרא אומרת שיש י"ג מידות רחמים, אבל זה לא ברור איך לספור אותם. כי בפסוק לא כתוב י"ג. איפה כתוב י"ג? בגמרא. ומיהם הי"ג? אפילו אחרי הגמ' זה לא ברור. הגמרא אומרת:

ה' ה' אני הוא קודם שיחטא
האדם ואני הוא לאחור
שיחטא האדם ויעשה
תשובה, אל רחום וחנון אמר
רב יהודה ברית כרותה
לי"ג מדות שאינן חוזרות
ריקם שנאמר הנה אנכי
כורת ברית.

אומר רבנו תם על הגמרא, שכיון שכתוב פה שה' מרחם עלינו ומקבל אותנו אחרי החטא ולפני החטא, לכן ה' ה' זה חלק מיג מידות הרחמים. יש בראשונים שחולקים ואומרים שה' הראשון זה לפני

מולך, אני חשוף כלפיך, ואתה מוכן שתהיה תקשורת בינינו. זה "ואמת". האם אתה תתנהג איתי כך או אחרת – אני עוד לא יודע. אני יודע רק דבר אחד, שאני רוצה שזה יהיה שאתה מתנהג איתי. אני רוצה שתדע שזה מה שאני רוצה. וזה נקרא ואמת. עצם זה שאני מחליט שאני פונה אליך. אחרי זה אני אדע שאתה אל רחום וחנון. אבל קודם ואמת זו עצם התחושה הפשוטה שאנו פונים אל ה'.

לכן הפנייה הזו היא משהו פשוט לגמרי בלי מילים. כל התפילות שלנו הם פרטים מתוך התפילה הזו. כמו שראש השנה הוא כללות כל השנה, כך השופר הוא כללות כל התפילות. בכל תפילה שאני מתפלל, הפנימיות של התפילה היא השופר – שאני עומד מול ה'.

כשאנו מסתכלים על יג מידות הרחמים מידת ואמת היא האמצעית לפי איך שהאר"י מסדר את יג מידות הרחמים. וכך גם ראש השנה הוא באמצע (על אף שלא ממש באמצע) הימים של הארת יג מידות הרחמים. והוא שייך למידה של ואמת. אפשר להגיד שאלול מתחיל באותיות "אל", יום הכיפורים זה "ונקה", ובאמצע ראש השנה זה "ואמת".

העמידה מול ה' – הפנייה הכי פשוטה

כאשר מאיר יג מידות הרחמים אנו רוצים שיהיה לנו את הזמן שבו העמידה מול ה' היא רק עצם הפנייה הכי פשוטה, שאני יודע שאני פונה אל ה'. כמו כאשר אני הולך במדבר ולא רואה אף אחד הרבה זמן, ופתאום אני רואה משהו. כמו ענייני דיומא, איזה חטוף שנמצא שלושה עשר חודשים באיזה מקום, ופתאום הוא יראה מרחוק מישהו שיכול להציל אותו, חייל צה"ל, איש שב"כ, מישהו מכוחות הצלה שיכול להציל אותו, והוא יהיה נתון רק בשאלה איך לקרוא לו ושיהיה תקשורת

מתי ה"לא ינקה" הוא חלק ממדות הרחמים?

כאשר אנחנו מסתכלים בפרשת שלח, גם מוזכרים מידות, ושם האר"י ובעצם הזוהר כשמסביר את המידות שם הוא אומר שהמידות שם שונות מהמידות פה. פה המידות נגמרות ב"ונקה" וההמשך לא חלק מה-יג' מידות. שם המידות הן כמו שאומרים בתשליך. מי שיש לו את הסדר של האר"י לתשליך, רואים שם משהו מעניין, שיג מידות הרחמים שמופיעות בהתחלה בתשליך הם עד ונקה. אבל תשע מידות הרחמים שמופיעות בפרשת שלח בחטא המרגלים הם גם חלק מהעונשים. כמו שכתוב "ונקה לא ינקה פוקד עון אבות וכו'", גם העונש הוא חלק ממידת הרחמים.

כלומר בעצם יג מידות הרחמים מאירים בתוך תשע מידות רחמים. בתשע המידות האלה, לא היו מאירים יג מידות – כאשר אני רואה אבא שמחנך את הבן שלו, הרבה פעמים מבוגרים טוענים שמאוד קשה להם בחיים כי אבא שלהם היה קשה אליהם, וגם אם באיזה מקום הם חושבים שזה היה לטובתם – הם לא מצליחים. זה מה שכתוב פה. כאשר אתה רואה איך האבא מתנהג, זה נקרא צעיר, יש לו ארך אפים, רב חסד, נושא עון ופשע, אבל מבחינתו ונקה לא ינקה, זה חלק ממידת הרחמים. שהוא לא יכול לוותר. זה חלק ממידת הרחמים. אבל מתי אני יכול להרגיש שבאמת זה חלק מהרחמים? כאשר מאיר בהם יג מידות הרחמים. זה עד ונקה. כך זה סבא, יהודי מבוגר – יג מידות הרחמים, הוא מסתכל מלמעלה, הוא לא בעימות עם הנכדים שלו כמו שההורים בעימות עם הילדים שלהם. כאשר הילד רואה על מה שקורה עם האבא שלו, הוא מסתכל ורואה שבאמת בפנים בפנים הוא בעצם סבא. באמת מאיר בתוכו יג מידות הרחמים, אני יודע שבאמת הוא רחמן. באמת מה שיש פה זה ונקה.

החטא ולא חלק מהיג וה' השני הוא חלק מהיג. בא האר"י הקדוש ואומר ששני ה-ה' ה' לא חלק מהיג, והיג מתחיל אל רחום וחנון.

מה הוא רוצה להגיד? שה' ה' זה מה שקודם ליג מידות הרחמים. זה איפה שלנו יש קשר עם הקב"ה שהחטא לא קשור לשם בכלל. אין לכך שום קשר לחטא. לא משנה כמה אני חוטא, ואיזה עונש אני מקבל. בפנים אני יודע שיש את הקב"ה שהוא מקור הרחמים. לכן כאשר כתוב פה ה' לפני החטא, וה' אחרי החטא, זה לא יג מידות הרחמים כי זה איפה שהקב"ה ואנחנו קשורים בלי קשר לשום מצב. וזה ה' ה'.

האר"י הק' אומר שתקיעת השופר קשורה לה' ה' הזה. למקום שבו אנחנו קשורים לקב"ה, זה עצם הפנייה והקשר שיש בינינו לה'. יג מידות הם איך אנחנו מסתדרים למרות שיש קושיות על הקשר הזה, יש בעיות עם הקשר, זה לא כזה פשוט אז צריך לחשוב מה עושים. אבל יש את הקשר בלי שתלוי בשום דבר, וזה בא לידי ביטוי שזה לא קשור איזה חטא ולא קשור איזה עונש אנו רוצים להיות בצד של היהודים שקשורים לקב"ה.

זקן מלא רחמים

הדימוי של האר"י כאשר הוא בא להסביר את י"ג מידות הרחמים, זה משהו מאוד מפתיע שהוא בעצם כבר מהזוהר, שיי"ג מידות הרחמים זה שהקב"ה הוא כמו זקן מלא רחמים, שמה ההבדל בין צעיר לבין זקן? צעיר הכוונה מישוהו שצריך איכשהו להתמודד עם המציאות. ואז הוא לפעמים מעניש, לפעמים מרחם. ויש לנו גם מידות כאלה.

מפחדים לעמוד מולו. אנו רוצים בימים הללו לזכות לעמוד מול ה' כמו שמשוה עמד ויתיצב עמו שם ויקרא בשם ה'. וכיון שזה מה שאנו רוצים, אנחנו צריכים לא להצדיק בתוכנו את זה שאנו לא סולחים. וזה בא לידי ביטוי הרבה ביחסים בין ילדים לאבות, שקשה לסלוח בגלל כל מיני דברים – זה בגלל שאנחנו לא מסתכלים על הפנימיות, אלא נאחזים בחיצוניות.

שנוכה בעזרת ה' שבשנה הזו תתחדש עלינו שנה טובה, שנה מלאה רחמים, שנרגיש את הקשר בלי שום אמצעי בינינו לבין ה', אנו פונים אל ה' באופן ישיר, שמענו בתקיעת שופר, אנו לא מחפשים כל מיני מליצי יושר שיהיו תחליף בינינו לבין הקב"ה, אלא אנו נוכל לפנות באופן ישיר ולהגיד לקב"ה שעיקר מה שאנו רוצים זה את הקשר איתו. וממילא העיקר בראש השנה הוא שאני צועק שאני רוצה שיהיה קשר, תזכור, תפנה אלי, אני פה. כל השאר זה פרטים.

שנוכה שתתחדש עלינו שנה טובה מתוך העניין העיקרי הזה, וכל הפרטים יהיו מתוכו ומהשראתו.

שנה טובה ומתוקה!

ההמשך, כתוב גם בחטא העגל, אחרי יג מידות הרחמים מה שכתוב לא ינקה וכו' זה לא חלק ממה שמונים. בפרשת שלח זה חלק ממה שמונים, אבל בחטא העגל זה לא חלק ממה שמונים. למה? כי ה' השמיט. בחטא העגל הקב"ה אומר – נסדר, יהיה בסדר. בחטא המרגלים מיד יש עונש קשה – ארבעים שנה. ואז הרחמים של ה' שהם אלו שמופיעים זה בגלל שהוא כמו זקן מלא רחמים. וזה קשור למידות של אל רחום והלאה עד ונקה, אבל לא קשור למידות של שם ה', שזה עוד לפני כן שזה מה שהארי סידר אותם.

מי שסולח יודע לבקש סליחה

מזה אפשר ללמוד אולי משהו חשוב: שכאשר אנחנו רוצים לגשת לסליחות אנו צריכים לדעת שכאשר אנחנו סולחים – אנחנו יודעים מה זה לבקש סליחה באמת. כאשר אנו לא כל כך סולחים – קשה לנו לבקש סליחה. אנו לא מאמינים שגם יסלחו לנו. לא מאמינים שזה אפשרי כל כך. אנחנו חושבים בדרך כלל שלסלוח זה לא טוב. אנחנו מצדיקים את זה שאנו לא סולחים, ובכך אנו מצדיקים גם את הקב"ה שהוא לא יסלח. ואז אנו לא יכולים לעמוד מול הקב"ה, ולהרגיש שאנחנו לא

קלותה של סליחה

קלות התשובה

"ולא יענש שום אדם בסיבתי". זהו, אני החלטתי שאף אחד לא ייענש בסיבתי. זה נקרא שהוא סלח, וזהו, זה משהו מאוד פשוט.

סליחה למוציא שם רע

הקשו עלי קושיא, שאם אדם הוציא שם רע על מישהו – הוא לא צריך לסלוח. כך כתוב בירושלמי בבב"ק על המשנה שאומרת שצריך למחול ולא להיות אכזרי "א"ר ייסה הדא דתימר שלא הוציא לו שם רע, אבל הוציא לו שם רע אין לו מחילה עולמית", וכך פסק הרמ"א להלכה (אור"ח תר"ו, א).

מזה הביאו ראייה שכאשר זו פגיעה מאוד קשה, לא צריך לסלוח. זה הראיה שמה שאני אומר לא נכון.

קודם כל צריך לשים לב שלכאורה הדין הזה בעצמו קשה מאוד, אם קוטעים לי את היד זה בהכרח פחות חמור מהוצאת שם רע! ?

אני חושב שהפשט בהוצאת שם רע הוא שהוצאת שם רע הוא משהו שגם כל הזמן ממשיך, וגם אי אפשר לתקן אותו. שני הדברים ביחד. כמו אחד שצריך לשלם כסף למישהו – אין דבר כזה מחילה. "תיענש בסיבתי", כלומר שהכסף שבגללך לא מגיע אלי והוא אצלך, תיענש והוא יגיע אלי. במקרה שאתה צריך ויכול לשלם לי זה פשוט שאני לא צריך למחול לך על הכסף, אך פה הרמ"א אומר שהוצאת שם רע זה משהו מיוחד. כיון שעדיין אנשים מספרים על זה, ואתה עדיין יכול להגיד להם שזה לא נכון. על זה אני לא חייב לסלוח.

בסעודה שלישית בשבת תשובה דיברנו על כך שאדמו"ר הזקן אומר שכשאדם עושה תשובה הכוונה שהוא מתחרט על מה שהוא עשה, והוא רוצה לא לעשות את מה שהוא עשה. וגמרנו. אם אדם לא חושב שזה נקרא תשובה, אז מה שקורה זה שהוא מתחיל לחשוב שתשובה זה משהו מאוד קשה, וכשהוא חושב שתשובה היא משהו מאוד קשה זה הרבה פעמים מונע אותו מלעשות תשובה. יש ביטוי אצל הרב גוק "קלותה של תשובה", צריך לדעת כמה קלה התשובה.

קלות בקשת הסליחה

אמרנו שכמו שהתשובה מאוד פשוטה, כך גם בקשת סליחה. כאשר האדם מבקש סליחה מחברו הוא מתחרט על מה שעשה, ומקבל לא לעשות עוד דברים כאלה. הרבה פעמים אדם לא מבקש סליחה כמו שהוא לא עושה תשובה. הוא חושב שזה אמור להיות משהו מאוד רציני, אז הוא לא מבקש סליחה.

קלות הסליחה

הדבר האחרון הוא שכשהאדם סולח, כאשר מבקשים ממנו סליחה, אז מספיק שהוא יסלח וזהו. הוא לא צריך להרגיש שאין לו שום קושי, או כאב, והוא שמח ממה שכבר היה, הזדונות נהפכו לזכויות, וכו', לא צריך להגיע לשם כדי לסלוח. סליחה, וזהו. כמו שאנו אומרים בקריאת שמע של המיטה, אני מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי,

אריכות תפלות הימים הנוראים¹³

¹³ נערך ע"י הת' יוסף שי' שטרן ועפר שי' בן יעקב מתוך שו"ת וחלוקת לעקאח עם הרב איציק שפירא בישיבת דורשי חודך – ז תשרי תשפ"ה.

למה מאריכים כל כך בתפילה? ומה יעשה מי שלא 'מאיר' לו להתפלל? ומהי התפילה הרצויה באמת?

צרכיו הגשמיים ומבקש מהקב"ה – תעשה שזה יעבור יותר מהר... יכול להיות שזו גם תפלה, אפילו תפלה מעומק הלב. יכול להיות שהוא מתפלל לקב"ה – לפחות אל תשים לב כמה כבר נמאס לי להתפלל. תעשה כאילו אני נהנה מזה למרות שאני מאוד סובל.

[היית ממליץ למישהו כזה להתפלל במקום שמתפללים יותר מהר?] נסביר, ואולי נגיע גם לשאלה הזו...

למה מתפללים באריכות? כי ביום הזה הקב"ה אומר לך: אני רוצה שתשים לב שאתה תלוי בי, שאני הוא זה שמקיים אותך. כל השנה אתה שם לב לכך קצת, והשנה אני רוצה שתהיה ממוקד בזה יותר. כל השנה בתפלה אתה חושב בעיקר על כך שאני תלוי ולכן אני צריך ללכת לבקש, אבל בראש השנה ויום־הכפורים ה' בא ואומר לך לא רק שאתה תלוי ואתה בא לבקש, אלא אני נהנה מעצם זה שאתה מרגיש שאתה תלוי. זו היראה ובקשת הסליחה של יום־הכפורים, הקב"ה רוצה את עצם התחושה הזו שלנו שאנחנו תלויים בו. ואנחנו רוצים את התחושה הזו. בדרך כלל במשך השנה אנו יודעים שזה ככה, ולכן אנו מבקשים כל מיני דברים. ופה אנו רוצים להרגיש את עצם התחושה הזו. לשם כך אנו עושים כל מיני דברים, ולכן אנו גם מאריכים בתפלה. לפעמים אני מרגיש שזה נמאס לי – אבל נכון, אנחנו הרבה פעמים לא בנויים לתוכן הפנימי של החג בצורה מאוד זורמת בכל החיים שלנו, ולפעמים זה בא לנו בטוב ולפעמים בצורה שזה לא נחמד לנו. אבל מה שבעיקר חשוב, אם האדם רוצה להגיד את התפלה מהר, ולחשוב אבל ה' מאוד רוצה שביום הזה אני אהיה מרוכז

כתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה לכולם. [שאלה ראשונה: מה ענין האריכות הגדולה בתפלות בימים הנוראים? ב' – למה תפלת הכה"ג ביה"כ, במקום ובזמן הקדושים ביותר, הוא מתפלל על דברים כל כך גשמיים. אפילו על גאולה הוא לא מדבר...]

אריכות מתוך שימת לב

לגבי האריכות בתפלה – כששאלת רציתי לענות שזו לא אריכות, אלו רק עשרה ימים, זמן קצר... כמה כבר אפשר להאריך? אם התפלה היתה חצי שנה, כמו אחשורוש, מסיבה של 180 יום, זה ארוך, אבל עשרה ימים זה ארוך...?

[אפשר לשאול על הקצב, שבוודאי נהיה יותר אטי... ננסה להסביר קצת, תפלה היא כמו שהגמרא אומרת – דבר שעומד ברומו של עולם ואנשים מזלזלים בו, "כרם זלות לבני אדם".]

כשמאריכים בתפלה יש לכך שני פירושים. אחד הוא שזה ארוך בזמן, יותר שעות. והשני הוא ששמים על זה יותר משקל, מאריכים בזה הכוונה שכאשר אדם נהנה ממה שהוא מאריך בו. הוא שם לב שיש בכך יותר חיות. הוא יותר נתון בזה מאשר בדברים אחרים. והשאלה אם הוא באמת יותר נתון בזה. אם האדם מתפלל, ושלוש שעות הוא בעיקר חושב על כך שזה ארוך. אם אדם חושב שלוש שעות שזה ארוך – זה באמת ארוך. זה מוציא את הנשמה, יותר ארוך ממה שחשבת, בלתי נסבל, אבל אין ברירה – ולכן הוא מאריך מאוד מאוד, אז זה מאוד ארוך ככה. אבל אז לא נקרא שהוא מאריך בתפלה באופן פשוט, אלא אם כן הוא מתפלל על

מכך שאני תלוי בו, והוא נהנה מכך – והוא רוצה שאני אהיה נתון בזה, הוא יכול לעשות זאת גם בתפלת עמידה מקוצרת.

שמחה – רק על גבי יראה בהגני תשרי

לא מוכרח התפלה הארוכה, יש כאלה שמתפללים מהר וזה בסדר גמור. אבל התפלה באריכות היא כן כלי לבטא את זה, אם האדם מתפלל באריכות וזה מביע משהו בתוכו זה הגיוני, הוא לא נמצא במצב של שמחה פורצת גדר בצורה גלויה כאשר הוא מרגיש תלוי. לכן לרקוד כמו בשמחת תורה זה לא בדיוק מבטא את מה שקורה בראש השנה ויום־הכפורים. זה לא אותו דבר. יש שמחה, אפילו שמחה גדולה, אבל היא מאוד צמודה ליראה ולתלות.

[היראה והתלות לא יכולה להביא לשמחה כך שאני ארצה לרקוד?] אם אתה ישר רוצה שזה ישמח אותך – אין מה שישמח אותך מרוב שאתה... אתה מקצר מדי ביראה ובתלות כדי לקטוף את השמחה שזה מביא. לכתילה האר"י אומר שהכל היה צריך להתחל ולהיגמר בראש השנה. אם אדם הראשון לא היה חוטא הוא היה בראש השנה מתקן את הכל. אבל כיון שהוא חטא זה מתפרס לנו לשלושה שבועות. צריך לתקן בהתחלה את קבלת המלכות, את הסליחה, את השמחה, ואחר כך זה נתקן בשמחת תורה לגמרי.

בתפלה באריכות אדם בא לבטא את מה שיש לו בפנים, שהוא תלוי ב', וירא מה'. זה שיש ה' גורם לו להיות דרוך. אנשים אוהבים את זה, רוצים את זה. אבל מיראה הם גם בורחים, וגם מחפשים את זה. דיברנו הרבה פעמים על כך שיראה זה תענוג עליון, רוב התענוגים הם מיראה. העברתי פה שיעור לנשים, דיברתי על יראה. אשה אחת שאלה אותי –

האם בחסידות יראה היא דבר חשוב? שאלתי אותה – אם היא צריכה ללדת מה היא מעדיפה להפסיד, את ראש השנה או את סוכות? איזה חג היא מרגישה שיותר קשה לה להפסיד? רוב מוחץ מהנשים העדיפו לא להפסיד ראש השנה. למה? כי כמה שזה פחד, ואימה, וימים נוראים – בסוף היא הרגישה שהשמחה באה על גבי זה. אבל אם אין את זה ויש שמחה – הפנימיות לא נמצאת. הראש. אדמו"ר הזקן אומר שראש השנה ויום־הכפורים נחשב הראש, והרגלים הם כבר הגוף. כך הוא מדמה זאת. הדימוי של אדמו"ר הזקן הוא שהגולגולת זה ראש השנה, והפנימיות של הראש המח וכל הדברים הם יום־הכפורים. הגוף זה שלושת הרגלים, והרגליים זה חנוכה ופורים. שלושת הרגלים הם שני הידיים והגוף עצמו. אז אם מסדרים את החגים ככה, רואים כמה ראש השנה ויום כיפור הם משמעותיים. אפילו בישיבה, במוסדות, מוסד שלומדים בו ברצינות, שיש בו הרבה יראה ורצינות, זה מוסד שהרבה יותר אנשים רוצים ללמוד מאשר מקום שבו מקפצים... רוב האנשים רוצים להרגיש שיש משהו שתופס אותם חזק, שהם נשאבים אליו, דרוכים.

יחס היראה והאהבה

[למה לא להגיד שזה פשוט מאהבה?] גם האהבה היא כזו, אהבה שאין בה רגישות ואין בה יראה שאתה לא יכול לעזוב את זה ואתה כולך דרוך בתוך זה, זה גם לא אהבה. אם אתה אוהב משהו, לפעמים כן לפעמים לא, זה לא... אם אתה חייב את זה – זו אהבה אחרת. היראה היינו שאני כל הזמן דרוך, זו היראה, זה הממד של היראה פה. יש המון דריכות.

אני אומר שצריך שתהיה גם אהבה וגם יראה ביחד. היראה היא לא רק כדי לסמוך את האהבה, אלא ביראה יש גילוי של תענוג יותר עמוק אפילו מאשר שיש באהבה. אם בן אדם מעדיף לשבת באמצע התפלה ולחשוב מה אני עושה פה, ולהתבונן בזה

מאשר שאתה לוקח את הסידור ומנסה להתנדנד. לאין ערוך. [לא מספיק שמונח לי שה' רוצה שאני אתפלל?] מונח לך, אבל אתה מניח את הקב"ה בקרן זווית והולך על הציוור ש"אם אני אהיה 'מתפלל' – יהיה געוואלד, הכי שיש...". [אבל כל מה שיהיה הכי טוב אם אני אתפלל זה כי זה ה', בסוף. לא?] לא, ההתפעלות הזו רק מאני בעצמי. אני אומר משהו פשוט, אלא שמרוב שהוא פשוט אתה אומר – אתה חושב שאם התפללתי וצעקתי ובכיתי הקב"ה אומר תשמע באמת הוא משהו מיוחד, אבל אם חשבתי על הקב"ה זה משהו שלא שווה לו כל כך. זה לא נכון. אני אומר שאם באמת חשבת על זה – זה נקרא שהתפלל מצוין. אם חשבת בתפלה על כך שה' רוצה שתתפלל – זה התפלה.

קצת נימוס...

[ואז אני יכול פשוט ללכת הביתה?] נניח לא היית שלשה שבועות בבית, ואמא ביקשה שתבוא, באת הביתה, פתחת את הדלת, אומר שלום והולך. אמא לא מרוצה, היא אומרת תשב תנוח הכנתי לך אוכל. הקב"ה אומר – שנה שלמה אני מחכה לך. שב בנחת, בבית כנסת, ותחשוב איך הקב"ה נהנה ממך. מה הבעיה?... [אם אני נמצא כל היום, לא זו האריכות בתפלה החיצונית הלא טובה?] זה כמו שהאמא הקדישה לך יום, היא רוצה שתשב ותהיה איתה. הקב"ה רוצה את הקשר, ואתה אומר שאתה באמת רואה שהוא רוצה את הקשר איתך, וזה משנה לך. מה האמא תרגיש אם הילד שלה מיד לך? שמה שהיא רוצה זה לא מעניין אותו. אולי בגיל שלכם לא רק קשה שלכם ביום כיפור אלא גם קשה לכם להיות בבית, זה גם יכול להיות...

אני רוצה לחזור למשל: בגיל שלכם יש הרבה בחורים, הרבה מכם יש להם התמודדות בתחום הזה שההורים רוצים שהם יהיו בבית ולהם לא בא להיות בבית, אבל אעפ"כ הם מבינים שההורים אוהבים

בנחת, ולהתבונן בזה. זה מעולה. אדמו"ר האמצעי אומר שהרבה יותר טוב מאשר לרצות להתלהב ולהיות בכוונה, לחשוב שה' רוצה את זה ממני, מאשר לחשוב שאני רוצה את זה.

עיקר התפלה: מחשבה על רצון ה'

אם באמצע התפלה אני חושב שה' רוצה שאני אתפלל באריכות ולי לא בא להתפלל באריכות – זו יותר תפלה, תפלה יותר טובה מאשר לנסות לרצות להתפלל באריכות וכל הזמן לנסות להתפלל באריכות. לחשוב שה' רוצה שאני אתפלל באריכות, או לחשוב שה' ממש מחכה לתפלה שלי, זה יותר תפלה מאשר לנסות להתפלל. אם זה מתפלל – מצוין, אבל אם זה לא מתפלל ואתה כאילו מנסה להתפלל, לחשוב שה' רוצה שתתפלל זה יותר פנימי. [זה גם גורם לו בפועל יותר להתפלל?] אם זה גורם עוד יותר טוב, מעולה, אבל אל תקטין את הרווח הראשון בגלל **שאתה** רוצה בפועל יותר להתפלל. אם האדם חושב שבאמת בפנים מתאים לנשמה שלי להתפלל – זו תפלה מצוינת. [מה זה לנסות להתפלל?] להיות מרוכז מה אני רוצה, לא במפגש מול ה', לא בזה שאני חושב על ה' אלא יש לי ציור ואני מנסה להתקדם אליו. [השאלה היא למה אני רוצה את זה?] השאלה היא במה אני נתון, האם בכך שיש לי מטרה להגיע אליה, ואני מנסה להגיע למטרה הזו, או שאני מנסה להסתכל מה הקב"ה רוצה ממני. צריך להיות יותר נתון במה שה' רוצה ממני, אני צריך לחשוב על כך שה' פונה אלי. אם אתה מרגיש שבסוף כאשר אתה מנסה להתפלל, אתה מתאמץ מאוד אבל אין לך חשק לזה, אז תעזוב אל זה ותחשוב על כך שה' רוצה. וזה נקרא יותר לעשות. לחשוב על כך שה' רוצה, זה יותר להתפלל מאשר לנסות להתפלל. כאשר אני חושב על כך שה' רוצה, אני יותר עושה את מה שה' רוצה. כאשר אתה חושב על כך שה' רוצה, ולא הולך לך, אבל הלוואי היה הולך – אז הקב"ה בהתלהבות עצומה. יותר

אם מישהו התפלל שחרית, ומסיים, ואומר – לא התפללתי, וזה כואב לו. זה טוב? זה עצמו נקרא תפלה. [אבל אם אני יחשוב אחרי זה שהתפללתי, זה כבר לא יהיה טוב] זה רק בא לבטא את מה שאתה מרגיש, זה באמת מורכב. [אבל זה לא ייגמר] בדיוק זה מה שרוצים, שלא ייגמר. רוצים שהתפלה לא תיגמר.

נענה על התפלה של הכהן הגדול, בקצרה. בעבודת יום-הכפורים יש משהו מיוחד, קטורת. ריח ניחוח, נחת רוח שנעשה רצוני. בבניית המשכן יום הכיפורים מוזכר ביחס למזבח הקטורת. קטורת היינו להגיד שיש נחת לה', והנחת באה לידי ביטוי בכך שהוא כל כך אוהב אותנו שהוא רוצה אותנו כפי שאנחנו עם הרצונות שלנו. לא רק כפי שאנו רוצים אותו, אלא כפי שאנו רוצים את עצמנו. לכם כאשר אנו מתפללים היא פחות להביע את הנחת רוח שלו. בתפלה הקצרה העיקר היא לא שאני מתפלל עכשיו, אלא אני מתפלל אבל זה בלוע בכך שהקב"ה מבסוט מאיתנו. יש לו נחת רוח, ותוך כדי שהנחת רוח שלו היא כל כך גדולה, אני מבקש בקשות, אבל זה לא העיקר. עיקר הבקשות הם שיהיה לו נחת רוח מאיתנו בגשמיות. שהנחת רוח היא מאיתנו, לא מאיך שאנחנו הולכים עליו. כי אחרת זה לא לגמרי שהוא מגלה נחת רוח מאיתנו, לכן זו גם תפלה קצרה וגם בעיקר על גשמיות.

מה שה' נהנה מזה, זו התחושה הכי חשובה מבחינתנו. אם הוא לא רוצה – אז אולי באמת מיותר מה שיש כאן. אתה חושב שזה חשוב? [לא יודע] אתה לא יודע. ואם אני אשאל אותך – לה' זה חשוב? תענה שוב – לא יודע. ואז אם תשאל את ה' והוא יענה – באמת לא יודע... מה יקרה אז לעולם? הוא פשוט לא יתקיים. ביום כיפור אני רוצה שתגלו שחשוב לי בגלל העבודה שלכם. אני רוצה שיהיה חשוב לכם שחשוב לי העולם הזה. לא שזה יהיה חשוב לי ולכם לא חשוב, כי לכם זה חשוב כי זה

אותם, לפעמים זה מעיק עליהם. אותו דבר יום-הכפורים: ה' מאוד אוהב אותנו, רוצה לסלוח אותנו, ואנו אומרים – זה מעיק עלינו. היינו בבית הכנסת חמש דקות, מספיק. אז אם באמת אני נהנה מכך שיש לי קשר עם הקב"ה ואני נהנה מכך שהוא הזמין אותי לשבת – מעולה. ואם אני לא נהנה – אני מנומס. ה' נהנה מזה, הוא רוצה שאני יהיה פה, בסוף אני יודע שזה טוב לי שיש לי הורים שרוצים אותו ולא הורים שאומרים – חבל שהוא נולד. לא, ה' שמח איתי, רוצה את הקשר איתי... עכשיו בא לי לעשות שטויות עם החבר'ה? לא נורא. אם אדם בא וחושב שאני בא לי להיות עם החבר'ה, אבל הקב"ה לא רוצה ואני מנומס. זה יותר טוב מאשר לעשות הצגה שהוא מנסה ומנסה וחושב מתי זה ייגמר כבר.

עוד הפעם, אם הוא מנסה להתפלל גם, והוא מצליח, מעולה. אבל אם הוא חושב את מה שאמרת – זה תפלה ממש. בחור מאוד שמח להיות עם החברים שלו, אבל הוא מבין שיש גם דבר כזה בית. אז עכשיו לא כל כך כיף לו, אבל בפנים כיף לו שיש לו הורים. אם ככה אנו מתפללים ביום כיפור זה הרבה יותר יפה מאשר אני בא הביתה ועושה הצגות... כאשר אתה מנומס אתה מבין שיש בזה משהו אמיתי, שאמנם בא לך להיות עם החבר'ה, אבל יש דבר מאוד אמיתי שיש לך הורים שאתה מאוד אוהב אותם. השאלה אם אתה נתון בזה, או נתון הפוך. אתה יכול לחשוב: יש לי הורים – הלוואי שלא היה לי...

המשל, שבו ילד מגיע הביתה ואומר 'אתם מעיקים עלי, תפסיקו' – הוא משל למי שמתאמץ בתפלה ובאמת רק מחכה שהיא תגמר כבר. אני לא זורק אותו לגמרי, כי הוא לא 'שם פס'. יש ילדים שפשוט לא מגיעים הביתה. או ילד שמגיע הביתה וחושב שהבית שלו, וההורים שלו בכלל לא אמורים להיות בבית. או שהם אורחים במקרה הטוב. כל אחד לפום שיעורא דייליה.

אנחנו מבקשים שימחל על החטאים. לכן הקטורת קודמת לדם.

נעבור לנחת רוח בגשמיות – חלוקת לעקאח...

כבר קיים אבל לא חשוב לכם שזה חשוב. לכן בעבודת יום כיפור הקטורת קודמת לדם, בד"כ הדם קודם לקטורת, אבל בעבודת יום הכיפורים הקטורת היא לפני זריקת הדם. קודם ה' מבסוט, לאחר מכן

המתקת הדינים במוצאי יום כפור

במוצאי יום כיפור שנה שעברה התוועד הרב בישיבה, על איך להסתכל על הדינים של ימי הדין, ועל השמחה שבסיומם.

השמחה של מוצאי יום כיפור

יש שמחה מיוחדת להיות במוצאי יום הכיפורים, שמחה טובה לכב. והרבה פעמים יהודי מרגיש בראש השנה ובעשרת ימי תשובה, אולי גם באלול, כל אחד לפי עניינו (תלוי אם הוא דג או לא דג...) הוא בונה על כך שבמוצאי יום כיפור תהיה הרבה שמחה. אבל אפשר להגיד שלא רק האדם ככה, אלא גם הקב"ה ככה. אם האדם חושב שהקב"ה לא כזה – זו באמת חוויה לא נעימה. אבל אם האדם חושב שגם הקב"ה ככה, שהוא בונה על כך שמיד אחרי ראש השנה ויום הכיפורים יהיה גם סוכות ושמחת תורה, וכל זה חלק מעניין שלם, אז באמת יש תוספת גדולה של שמחה גם אצלנו. גם הוא לא רוצה רק דינים.

ההבדל בין ההסתכלות שלנו על הדין לבין ההסתכלות של עשיו

אצלנו זה לא מקטין את הדין, אלא רק מגדיל את הדין. מה זה הדין שבגללו אנחנו יכולים להיות כל כך שמחים אחר כך? ההבדל בין איך שאנחנו מבינים את הדין לאיך שעשיו מבין את הדין זה מה שגורם לכך שעשיו לוקח את כל העוונות לארץ

עשיו הולך לשעיר ויעקב לסוכות

הזהר דורש על הזמן הזה של מוצאי יום כיפור את הפסוק "וישב ביום ההוא עשיו לדרכו שעירה, ויעקב נסע סוכתה". עשיו הלך לעזאזל, לארץ גזרה. וכמו שמרמז האבן עזרא בפרשת אחרי מות על העניין הזה (הרב אמר שכדאי השנה להתחיל ללמוד אבן עזרא), שברגע שאנחנו נותנים את השעיר לעזאזל זה כאילו אנחנו מזבחים לשעירים שכתובים בהמשך, בכך אנחנו נפטרים מכל העוונות. כל העבודה שיש במקדש זה רק על טומאת מקדש וקדשיו, אך את כל שאר העוונות אנחנו שמים על השעיר, והוא הולך לארץ גזרה, וכך נמחים העוונות של עם ישראל יחד עם השעיר. אז "ביום ההוא" זהו יום כיפור.

"ויעקב נסע סכתה", זה שעשיו אנחנו נכנסים לסוכות, זה קשור לשמחה שיש מיד אחרי יום הכיפורים. גם ביום הכיפורים עצמו יש הרבה שמחה, אבל במוצאי יום"כ יש תוספת שמחה, וכמו שמובא על כך בפוסקים הפסוק "לך אכול בשמחה לחמך כי רצה האלקים את מעשיך".

גזרה, ונמחים עוונותיהם של ישראל, ויעקב נוסע סוכותה.

להגיד? רוצים להגיד שהקב"ה בא ואומר שהדין שלו הוא כמו מלך, "המלך המשפט", שהוא עושה מה שבא לו, ואז הוא תמיד זוכה בדין. ואנחנו זוכים להיות בתוך הדין שלו, להיות חלק מהדין שלו.

כי יצפנני בסוכו

זה נקרא סוכות, "כי יצפנני בסוכו", הכוונה שאני לא זוכה, מה שזוכה הוא שה' זוכה בדין ואני צריך להיות חלק מהדין של הקב"ה, ממה שהקב"ה זכה בדינו. הבעלי דין נהנים מאוד שהגיע השופט, הם רבו כדי להגיע לשופט, והשופט אומר מה שנראה לו, הוא שופט את עצמו בעצם מה הוא עצמו רוצה, ואז כשהוא שופט את עצמו אנו נהיים חלק מהמציאות שלו, ואנחנו נמצאים בתוך הסוכה שלו. ממילא יוצא שמי שלא רוצה לזכות ככה בדין, מי שלא מרגיש ככה, שולחים אותו לשעיר והוא מתגלגל יחד עם השעיר לעזאזל, וככה נמחים עוונותיהם של ישראל.

שה' יכנס לתוך השם שלו

לרב יצחק יש אריכות גדולה על הימים האלה שבין יו"כ לסוכות, שהם כנגד שם הוי', דיברנו על כך שה' נכנס לתוך השם שלו ביו"כ (עיין במאמר על סדר העבודה תחת הכותרת "אנא בשם"). ואז ביחס אלינו הוא נכנס עוד יותר חזק, וככל שהוא נכנס למציאות, היא יותר כלי אליו, ואז כאשר הוא נכנס חזק לתוך השם שלו והמציאות נהיית כלי אליו – נבנית מכך הסוכה. לכן שם הוי' מתגלה בתוך ארבעת הימים הללו שה' נכנס עוד יותר ועוד יותר לתוך המציאות. שנזכה בע"ה, לחיים לחיים!

אז נעשה ניגון שמח לכבוד זה שאנחנו בסוכה של הקב"ה, הקב"ה מתחיל לבנות את הסוכה ואנו נהיה בסוכה הזו.

מה ההבדל בין הדין שלנו לדין של עשיו? הדין שלנו, כאשר אני אומר שאני רוצה לזכות בדין, הכוונה שאני רוצה לזכות בדין של ה'. איזה דין יש לקב"ה? הדין שהוא עושה הוא על ממה יש לו תענוג. יש שני סוגי שופטים, יש שופטים כמו דיינים, כאשר יש שני בעלי דינים שרבים אחד עם השני, אז יש שופט שהוא כאילו פסיבי לא כמו זה ולא כמו זה. אבל יש שופטים שהם כמו מלך, איך מלך שופט? הוא עצמו כמו בעל דין, הוא שופט לפי האינטרס שיש לו במלכות שלו, לכן בעצם הוא בעל דין שלישי. אפשר להגיד שניים אוחזין בטלית, והקב"ה בא ואומר – בכלל היא שלי! ככה זה מלך.

כאשר רואה זאת עשיו הרשע, לא מוצא חן בעיניו לחשוב שהקב"ה לא אובייקטיבי. כל האדום שאנחנו סובלים מהם היום, הוא כי רוצים להיות כאילו אובייקטיבים. ואנחנו אומרים, צריך לזכות בדין. מה הכוונה לזכות בדין? שהקב"ה זוכה בדין. שניים רבים, השלישי לוקח. היינו ששניים שרבים עם היצר הרע, בינם לבין עצמם, הם באים לקב"ה אז הדין הוא שהוא לוקח. כמו "שודא דדייני"...

איפה רואים שהמלך ככה עושה? כאשר שתי נשים זונות באות לשלמה המלך לדון – מה עושה המלך? הוא אומר לא לתת לא לזו ולא לזו, אלא אם הוא המלך והוא הנציג של הקב"ה מה הוא אומר? שיבוא אלי בחזרה. אני ייקח אותו אלי, זה לא לזאת ולא לזאת. אז המשפט הזה שהמלך הוא בעל הדין בעצמו – זה נקרא דין.

אנחנו זוכים להיות בדין של ה'

אנחנו הרבה פעמים מתלבטים למה אומרים בחלק מהפיוטים הרבה דברים מוזרים על דין, "מוחל עוונות בדין", "ביום דין", מה זה קשור? מה רוצים

הודעות ועדכונים

✓ ממעמקים קראתיך - עלון מעמקים זקוק לך ! רוצה להיות נציג של העלון בישיבה או בבית הכנסת הקרוב ? צור איתנו קשר – 058-5277247 (עתי תור).

✓ מפאת קוצר היריעה, שני מאמרים נפלאים לא זכו להיכנס לעלון. מאמר אחד על כוונות הימים שבין יו"כ לסוכות, ומאמר שני סיכום שיעור על מאמר 'מי אל כמוך', המדבר על תשובה על כך שאין לנו כלות הנפש. ניתן לקבלם במייל המופיע למטה.

✓ מדי יום ראשון מתקיים שיעור בחסידות בבית הרב יצחק שפירא שליט"א בשעה 21:30 – בירושלים, רחוב הרב צבי יהודה 18, קומה 2 דירה 4.

✓ לשמיעת שיעורים בקול הלשון 073-3718149.

✓ לקבלת השיעורים השבועיים של הרב ניתן לפנות למייל yosefperl@gmail.com.

✓ חדש ! למעוניינים נפתח פורום עונים ודיונים בדברי הרב יצחק שפירא. להרשמה ניתן לשלוח מייל ל ataitor1@gmail.com.

